

TÖRTÉNELEM ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

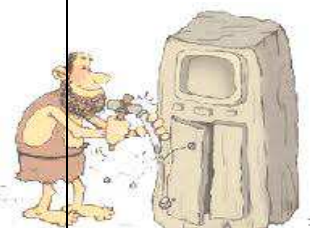
9-12. ÉVFOLYAM (ESTI TAGOZAT)

A középiskolai történelemtanítás az általános iskolai ismeretekre és tevékenységekre épül, jellegét tekintve azonban már **forrás- és tevékenységközpontú**. Olyan nevelő-oktató tevékenység, amelynek célja az általános történelmi műveltség kiterjesztése és elmélyítése, valamint a magasabb műveltség megalapozása. **Fontos a történelmi eseményekben részt vevő egyének és csoportok nézeteinek és tetteinek megismerése, az ezek mögött húzódó motívumok, szándékok és élethelyzetek felismerése és megértése, a résztvevők felelősségének belátása.**

A történelem tantárgy kiválóan alkalmas az önálló ismeretszerzés és feldolgozás képességének kialakítására. A tanulóknak meg kell ismerniük az elsődleges és másodlagos források kezelésének szabályait. Az anyaggyűjtéshez nélkülözhetetlen a könyvtárakban, illetve azok anyagában (kézikönyvek, lexikonok, atlaszok, ismeretterjesztő folyóiratok stb.), valamint az elektronikus adatbázisokban való tájékozódás készségének kialakítása és fejlesztése. A diákoknak ezen a képzési és életkori szinten el kell jutni az események elbeszélésétől, a források tartalmi ismertetésétől a problémafelvetés, magyarázat, fejtegetés, következtetés és érvelés alkalmazásáig, felhasználva a szaknyelvet.

Fontos feladat a grafikus kifejezések (diagramok, grafikonok) elemzése, majd készítése, képi információhordozók gyűjtése, válogatása, készítése, valamint az időben és térben való tájékozódás fejlesztése. Bármelyik történelmi esemény megismeréséről is van szó, a megértés alapvető feltétele, hogy egységben lássák a topográfiai és a kronológiai adatokat. A hallgatóknak tudniuk kell az események alapvető sorrendjét, fel kell ismerniük az egy időben zajló fontosabb eseményeket. Tudniuk kell a legfontosabb évszámokat.

Fontos a történelmi térben való tájékozódás képességeinek továbbfejlesztése is. A történelmi térképek olvasása, az egyszerűbb térképvázlat önálló megrajzolása. A legfontosabb történelmi helyeket el kell helyezniük vaktérképen is. Képesé kell válniuk a történelmi és földrajzi térképek összekapcsolására, a történelem eseményeinek és a természeti feltételek viszonyának érzékeltetésére. Mindezek gyakorlása során **alkalmat kell teremteni az ökológiai szemléletmód kialakítására is a történelmi jelenségek értelmezésében.**

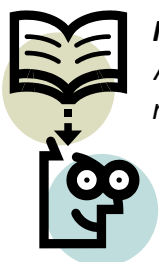

9 . ÉVFOLYAM

Éves óraszám:
Esti tagozat: 36 óra
Heti óraszám:
Esti tagozat: 1 óra

Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK A MÉRÉSE	1 óra
Bemeneti mérés	A tanulók előzetes tudásának azonosítása.	

**A TANTÁRGYHOZ (MŰVELTSÉGTERÜLETHEZ) KAPCSOLHATÓ FEJLESZTÉSI FELADATOK
MINDEN TEMATIKAI EGYSÉGRE VONATKOZÓAN**

Ismeretszerzési és -feldolgozási képességek

A forrásokban és -feldolgozásokban található információk gyűjtése. Azonos eseményről, jelenségről készült különböző forrásrészletek összehasonlítása. Különböző típusú források elemzése, ellentétes felfogású forrásrészletek összehasonlítása, értelmezése, feldolgozása. A forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények kritikus értelmezése tanári rávezetéssel. A média forrásértékének, jellegének felismerése, elemzése. Nemzetközi szerződések, szövetségi megállapodások, nemzetközi szervezetek alapokmányainak elemzése. A történelem tárgyi emlékeinek felismerése, értelmezése előszóban vagy írásban. Eltérő álláspontok felismerése megadott történelmi források és tudományos feldolgozások szövegében; az eltérések okainak vizsgálata. A változás történelmi jellegének értelmezése meghatározott korszakban. A történelem jelentős személyiségei életútjának bemutatása. Kiemelkedő történelmi személyiségek döntéseinek értékelése. A változás felismerése a történelemben: konkrét történelmi példák elemzése, okok, összefüggések keresése. Történelmi folyamatok, korszakok felismerése, s az európai régiók (Nyugat-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) megkülönböztetése. Történelmi esemény, intézmény, szervezet megismerése források alapján. Tájékozódás kézikönyvekben, az ismeretterjesztő folyóiratokban és az internet valamely magyar nyelvű keresőprogramjában. Tematikus bibliográfiák készítése az iskolai és közkönyvtárak felhasználásával. Ábra készítése a tankönyv, a munkafüzet, szakirodalom felhasználásával, az összefüggések és az adatok kapcsolatának bemutatásával.

Előadás készítése (meghatározott terjedelemben) történelmi témákról segédeszközök felhasználásával. Hosszabb adatsorok, grafikonok, ábrák alapján történelmi változások felismerése és bemutatása. Szemléletes diagramok és grafikonok készítése gazdasági, társadalmi, demográfiai folyamatokról. Táblázatkészítés demográfiai, gazdasági és társadalomtörténelmi adatok bemutatásához. Jártasság a feladatlapok kitöltésében; tájékozottság javítási elveiben és módszereiben. Jegyzetek készítése előre megadott szakirodalmi részletek alapján, kiselőadások készítése.

Kifejezőképességek

A történelem meghatározó jelentőségű történelmi személyiségeinek szerepének értékelése. A korszakokra vonatkozó történelmi szakkifejezések helyes használata.

A történelmi fogalmak magyarázata. Érvelési technikák ismerete és alkalmazása szóban és írásban. Egy téma bemutatása többféle módszer és eszköz (élőszó, térkép, kép, filmrészlet, tárgyak stb.) ötvözésével. Egy-egy előre megadott kérdés kapcsán saját vélemény megfogalmazása, kifejtése. Egyes témák nyomon követése a sajtóban és a tömegkommunikáció egyéb területein (pl. az EU-csatlakozás).

Tájékozódás az időben és térben

Fontosabb folyamatok vagy jelenségek időrendjének összeállítása. Időrendi táblázat készítése. Az időben való jártasság bemutatása élőbeszédben, írásban és a térképen. A térben és időben játszódó események közötti kapcsolat felismerése. Időrendi táblázatok és térképek összehasonlítása, rajzok és térképek készítése. Az egyetemes és a magyar kronológiák használata. Történelmi jelenségek természeti feltételeinek megállapítása a szaktanár útmutatása alapján. Történelmi helyek azonosítása mai térképeken.

Tematikai egység		AZ ÓSKOR ÉS AZ ÓKORI KELET	6 óra
Előzetes tudás	A tanulók általános iskolai (vagy egyéb iskolákban szerzett) tudásának az azonosítása.		
Ismeretek			
Az emberré válás folyamata. A folyamvölgyi kultúrák (Mezopotámia, Egyiptom, India, Kína). Vallás és kultúra az ókori Keleten.			
Kapcsolódási pontok:			
Biológia-egészségtan: A homo sapiens egységes faj.			
Földrajz: Kontinensek, rasszok, térképolvasás.			
Kémia: kémiatörténet, alkémia, „ókori” fémek			
Magyar nyelv és irodalom: Bibliai történetek, az írás kialakulása, jelentősége, nyelvcsaládok.			
Vizuális kultúra: Az ókori Kelet művészeti emlékei (pl. Willendorfi Vénusz, II. Ramszesz szikla-temploma, Ehnaton fáraó családjával, a gízai piramisok).			
Matematika: A számegyenes, az idő mértékegységei (nap, hónap, év, évtized, évszázad).			
Informatika: Glog (interaktív tabló) készítése az ókori Egyiptom témájában.			
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	Kronológia: A homo sapiens megjelenése, Kr.e. 3000 körül, Kr.e. XVIII. sz., Kr.e. X. sz., Kr.e. 525. Személyek: Kheopsz, Hammurapi, II. Ramszesz, Dávid, Salamon. Fogalmak: Homo sapiens, vaskor, despotizmus, politeizmus, monoteizmus, Biblia, állam, hieroglifa, buddhizmus, brahmanizmus. Topográfia: Rudabánya, Vértesszőlős, Mezopotámia, Egyiptom, Fönícia, Palesztina, Sumer, Asszíria, Perzsia, India, Kína, Babilon, Izrael, Jeruzsálem.		

Tematikai egység	AZ ÓKORI GÖRÖGORSZÁG	9 óra
Előzetes tudás	A tanulók általános iskolai (vagy egyéb iskolákban szerzett) tudása.	
Ismeretek		
<p>A görög kor kezdetei, a polisz-rendszer, a spártai állam. A demokrácia kialakulása Athénban, a demokrácia fogalma. A görög–perzsa háborúk. Athén és Spárta párharca. Nagy Sándor birodalma. A görög hitvilág, művészet, tudomány és mindennapok.</p>		
<p>Kapcsolódási pontok: Földrajz: A Balkán-félsziget déli részének természeti adottságai. Testnevelés és sport: A sport- és olimpiatörténet alapjai. Dráma és tánc: Az ókori színház és dráma. Matematika: Pitagorasz-tétel, Thalész-tétel, Eukleidész (euklideszi geometria), görög ábécé betűinek használata a matematikában. Pi szám jelölése [π]. Fizika: Arkhimédész, ptolemaioszi világkép, Arisztotelész természetfilozófiája. Kémia: korai atomelméletek Magyar nyelv és irodalom: Görög mitológia, homéroszi eposzok, az antik görög színház és dráma, Szophoklész: Antigoné.</p>		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	<p><i>Kronológia:</i> Kr.e. XIII. sz., Kr.e. 621, Kr.e. 594, Kr.e. 508, Kr.e. 490, Kr.e. 480, Kr.e. 776, Kr.e. 431–404, Kr.e. 336–323. <i>Személyek:</i> Szolón, Peiszisztratosz, Kleiszthenész, Miltiadész, Leonidasz, Themisztoklész Periklész, Pheidiász, Hérodotosz, Thuküdidész, Szókratész, Platón, Arisztotelész, Nagy Sándor. <i>Fogalmak:</i> Polisz, arisztokrácia, arkhón, démosz, türannisz, eklészia, esküdtbíró-ság, demokrácia, sztratégosz, cserépszavazás, filozófia, hellenizmus. <i>Topográfia:</i> Athén, Spárta, Olümpia, Marathón, Thermopülai-szoros, Szalamisz, Spárta, Peloponnészosz, Makedónia, Alexandria.</p>	

Tematikai egység	Az ÓKORI RÓMA	9 óra
Előzetes tudás	A tanulók általános iskolai (vagy egyéb iskolákban szerzett) tudása.	
Ismeretek		
<p>Róma városállamból birodalommá válik. Az egyeduralkodó kialakulása. Társadalom, államszervezet, hadsereg. Róma és a provinciák. A köztársaság virágkora és válsága. A császárkor. A római hitvilág, művészet, tudomány és a jog. A mindennapi élet. A kereszténység kialakulása, elterjedése és főbb tanításai. A köztársaság virágkora és válsága. A császárkor. A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása.</p>		
<p>Földrajz: Az Appennini-félsziget természeti adottságai. Magyar nyelv és irodalom: Bibliai történetek, Vergilius, Horatius. Az írás kialakulása, jelentősége, nyelvcsaládok. Matematika: A római számok. Technika: római vízvezetékrendszer Vizuális kultúra: Pantheon, Colosseum, Augustus szobra. Etika; filozófia: A kereszténység története. Az európai civilizáció és kultúra zsidó-keresztény gyökerei. Informatika: Multimédia CD-ROM használatával Pannónia földrajzi, közigazgatási, társadalom- és hadtörténeti emlékeinek bemutatása. Virtuális utazás az ókori Rómában.</p>		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	<p><i>Kronológia:</i> Kr.e. 753, Kr.e. 510, Kr.e. 367, Kr.e. 287, Kr.e. 264–241, Kr.e. 218–201, Kr.e. 168, Kr.e. 48, Kr.e. 31, 212, 313, 395, 476. <i>Személyek:</i> Hannibal, Ciceró, Pompeius, Caesar, Antonius, Augustus, Názáreti Jézus, Paulus-Pál, Constantinus, Attila, Marius, Sulla, Spartacus, Hadrianus, Diocletianus. <i>Fogalmak:</i> Patrícus, plebejus, cliens, consul, provincia, senatori rend, lovagrend, triumvirátus, principatus, limes, legio, colonus, dominatus, zsinagóga, apostol, egyház, püspök, zsinat, senatus, dictator, néptribunus, censor. <i>Topográfia:</i> Róma, Karthágó, Cannae, Hispania, Gallia, Dacia, Pannónia, Jeruzsálem, Konstantinápoly, Aquincum, Sopianae, Savaria.</p>	

Tematikai egység	A KORAI FEUDALIZMUS TÖRTÉNETE EURÓPÁBAN	5 óra
Előzetes tudás	A tanulók általános iskolai (vagy egyéb iskolákban szerzett) tudása.	
Ismeretek		
<p>A nyugati és keleti feudális állam és kereszténység eltérő fejlődése. A Bizánci Birodalom. A Frank Birodalom kialakulása, a gazdaság és társadalom átalakulása, fejlődése. Az iszlám és az arab világ.</p>		
<p>Kapcsolódási pontok: Földrajz: Európa természeti adottságai, az arab világ földrajzi jellemzői, világvallások, arab földrajz (tájékozás, útleírások), az ún. kis jégkorszak Európában Vizuális kultúra: bizánci művészet, román stílus, gótika, reneszánsz (Leonardo, Michelangelo, Raffaello). Hittan: az egyház története a középkorban. Magyar nyelv és irodalom: lovagi költészet, vágánsköltészet, Boccaccio, Petrarca. Etika: hit és vallás, a világvallások emberképe és erkölcsi tanításai, az intolerancia, mint erkölcsi dilemma. Matematika: arab számok (hindu eredetű, helyi értékes, 10-es alapú, arab közvetítéssel világszerte elterjedt számírás), arab algebra. Fizika: arab csillagászat (arab eredetű csillagászati elnevezések, csillagnevek, iszlám naptár stb.). Középkori technikai találmányok, a gótikus stílus technikai alapjai (támív, támpillér); tudománytörténet, asztrológia és asztronómia. Kémia: arab alkémisták Biológia-egészségtan: az arab orvostudomány eredményei. Ének-zene: a középkor zenéje; a reneszánsz zenéje. Informatika: internetes gyűjtőmunka és feladatlap megoldása (pl. a keresztes hadjáratok témájában).</p>		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	<p><i>Évszámok:</i> 622, 732, 800, 843, 962, 1054. <i>Személyek:</i> Nagy Károly, Szent Benedek, Justinianus, Cirill és Metód, I. (Nagy) Ottó, Mohamed, Klodvig, Martell Károly, Kis Pippin, Karolingok. <i>Topográfia:</i> Poitiers, Aachen, Konstantinápoly, Egyházi (Pápai) Állam, Mekka, Bagdad. <i>Fogalmak:</i> Gróf-grófság-őrgrófság, ortodox egyház, római katolikus egyház, pápa, szerzetes, kolostor, bencés rend, hűbértartás, jobbágy, robot, allódi-um, iszlám, Korán, kalifa.</p>	

Tematikai egység	A MAGYAR NÉP TÖRTÉNETE AZ ÁLLAMALAPÍTÁSIG	5 óra
Előzetes tudás	A tanulók általános iskolai (vagy egyéb iskolákban szerzett) tudásának az azonosítása	
Ismeretek		
A magyar nép őstörténete és vándorlása. A honfoglalástól az államalapításig. éza fejedelem és István király életműve.		
Kapcsolódási pontok:		
Magyar nyelv és irodalom: a magyar nyelv rokonsága, története, nyelvcsaládok, régi magyar nyelvemlékek: a Tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd és könyörgés, Ómagyar Mária-siralom. Eredetmondák (pl. Arany János: Rege a csodaszarvasról). Janus Pannonius: Pannónia dicsérete. István a király (rockopera) Vizuális kultúra: a nagyszentmiklósi kincs, a honfoglalás korát feldolgozó képzőművészeti alkotások megfigyelése, elemzése. Román, gótikus és reneszánsz emlékek Magyarországon (pl. a jáki templom). Informatika, könyvtárhasználat: a Magyar Nemzeti Múzeum Magyarország története az államalapítástól 1990-ig c. állandó kiállítása középkori része Hunyadi Mátyás kori anyagának feldolgozása sétálófűzet kitöltésével. Internetes gyűjtőmunka a magyarok eredetével kapcsolatos elméletek témájában		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	Évszámok: 896, 955, 973, 997–1000–1038. Személyek: Álmos, Árpád, I. (Szent) István király, Géza fejedelem, Koppány, Imre herceg, Szent Gellért püspök. Topográfia: Magna Hungaria, Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Augsburg, Pannonhalma, Esztergom. Fogalmak: Nomadizmus, kettős fejedelemség, nemzetség törzs, székely, kalandozások, szeniorátus, vármegye, ispán, tized, egyházmegye, törvénykezés.	

Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK MÉRÉSE	1 óra
Mérés	<ol style="list-style-type: none"> 1. A tanulók éves teljesítményének értékelése (portfólió)* 2. Hagyományos írásbeli/szóbeli vizsgafeladatok 	

* lásd 28. oldal

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

A tanulók legyenek képesek egyszerűbb tárgymásolatokat, íratlan forrásokról készült fényképeket, vázlatrajzokat (pl. régészeti lelőhelyről) forrásként értelmezni; rövid (kb. 10-15 sornyi) ókori forrásrészleteket feldolgozni. Tudjanak anyagot gyűjteni a könyvtárban tanári és könyvtárosi segítséggel megadott témákhoz. Legyenek képesek egyszerű elbeszélő források elemzésére tanári irányítással. Legyenek képesek rövid beszámolók előadására. Tudják alkalmazni a történetiségben a keresztény időszámítást. Tudjanak történelmi eseményeket, folyamatokat leolvasni a középiskolában használatos történelmi atlasz megfelelő lapjáról.

Saját jegyzet

10. ÉVFOLYAM

Éves óraszám:

Esti tagozat: 36 óra

Heti óraszám:

Esti tagozat: 1 óra

Tematikai egység

A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK MÉRÉSE

1 óra

Ismétlés

Az előző évben szerzett ismeretek felelevenítése.

**A TANTÁRGYHOZ (MŰVELTSÉGTERÜLETHEZ) KAPCSOLHATÓ FEJLESZTÉSI FELADATOK
MINDEN TEMATIKAI EGYSÉGRE VONATKOZÓAN**
Tevékenységformák

- Ismeretszerzési és -feldolgozási képességek

A forrásokban és forrásfeldolgozásokban található információk gyűjtése. Azonos eseményről, jelenségről készült különböző forrásrészletek összehasonlítása. Különböző típusú források elemzése, ellentétes felfogású forrásrészletek összehasonlítása, értelmezése, feldolgozása.

A forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények kritikus értelmezése tanári rávezetéssel. A filmek, filmhíradók értelmezése. A média forrásértékének, jellegének felismerése, elemzése. Nemzetközi szerződések, szövetségi megállapodások, nemzetközi szervezetek alapokmányainak elemzése. A történelem tárgyi emlékeinek felismerése, értelmezése élőszóban vagy írásban. Eltérő álláspontok felismerése megadott történelmi források és tudományos feldolgozások szövegében; az eltérések okainak vizsgálata. A változás történeti jellegének értelmezése meghatározott korszakban. A történelem jelentős személyiségei életútjának bemutatása. Kiemelkedő történelmi személyiségek döntéseinek értékelése.

A változás felismerése a történelemben: konkrét történelmi példák elemzése, okok, összefüggések keresése. Történelmi folyamatok, korszakok felismerése, s az európai régiók (Nyugat-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) megkülönböztetése. Történelmi esemény, intézmény, szervezet megismerése források alapján. A különböző fejlődési régiók megkülönböztetése, összehasonlítása. Tájékozódás kézikönyvekben, az ismeretterjesztő folyóiratokban és az internet valamely magyar nyelvű keresőprogramjában.

- Kifejezőképességek

A történelem meghatározó jelentőségű történelmi személyiségeinek szerepének értékelése. A korszakokra vonatkozó történelmi szakkifejezések helyes használata. A történelmi fogalmak magyarázata. Érvelési technikák ismerete és alkalmazása szóban és írásban. Egy téma bemutatása többféle módszer és eszköz (élőszó, térkép, kép, filmrészlet, tárgyak stb.) ötvözésével. Egy-egy előre megadott kérdés kapcsán saját vélemény megfogalmazása, kifejtése.

Hosszabb adatsorok, grafikonok, ábrák alapján történelmi változások felismerése és bemutatása. Táblázatkészítés demográfiai, gazdasági és társadalomtörténeti adatok bemutatásához.

Jártasság a feladatlapok kitöltésében; tájékozottság a javítás elveiben és módszereiben. Jegyzetek készítése előre megadott szakirodalmi részletek alapján, kiselőadások készítése.

Tájékozódás az időben

Fontosabb folyamatok vagy jelenségek időrendjének összeállítása. Időrendi táblázat készítése Az időben való jártasság bemutatása élőbeszédben, írásban és a térképen. Időrendi táblázatok és térképek összehasonlítása, rajzok és térképek készítése. Az egyetemes és a magyar kronológiák használata.

Tájékozódás a térben

Történelmi jelenségek természeti feltételeinek megállapítása a szaktanár útmutatása alapján. Történelmi helyek azonosítása mai térképeken. Sematikus rajz készítése egy-egy történelmi tájegységeiről. Tematikus történelmi térképek adatainak összehasonlítása (pl. gazdasági fejlődés, népsűrűség, nemzetiségi összetétel változása).

Tematikai egység	A KÖZÉPKOR SZÁZADAI	5 óra
Előzetes tudás	A korábbi iskolai tanulmányok során szerzett ismeretek.	
Ismeretek		
<p>A középkori egyház és az uralkodói hatalom Európában. (az investitúra harcok). A feudális, rendi társadalom. A középkori városok. A lovagkor. A keresztes háborúk (civilizációk találkozása). A szabad költözésű jobbágyság és a vándormozgalmak. A középkor gazdaság fejlődése, a céhek kora. A középkor művelődése. Mindennapok a középkorban.</p>		
Kapcsolódási pontok:		
<p>Hittan: Az egyház története a középkorban. Világvallások. Földrajz: középkori városok kialakulása, a városok funkciói, népességmozgalmak. Európa népessége. Gazdálkodás, gazdasági tevékenység, pénzgazdálkodás, piac, kereskedelem, adó. Tudománytörténet: középkori egyetemek, könyvnyomtatás Technika, földrajz: technikai fejlődés. A mezőgazdaság fejlődése. Magyar irodalom: lovagi költészet.</p>		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	<p>Kronológia: 1066, 1095, 1122, 1215, 1302, 1278. Személyek: VII. Gergely, IV. Henrik, Habsburg Rudolf, Szent Ferenc, Szent Domonkos, Aquinói Szent Tamás. Fogalmak: királyi udvar, kamara, kancellária, kiközösítés, zarándok, ereklye, keresztes hadjáratok, inkvizíció, eretnokség, kolduló rendek, városi önkormányzat, nyomásos hospes, céh, skolasztika, egyetem, lovagi kultúra, romanika, gótika, Hansa-városok. Topográfia: Szentföld, Genova, Velence, Flandria, Champagne, Párizs, Oxford, Cambridge, Hansa-városok, a levantei kereskedelem útvonala.</p>	

Tematikai egység	AZ ÁRPÁD-HÁZI KIRÁLYOK KORA ÉS AZ UTÁNUK KÖVETKEZŐ ÉVSZÁZADOK (11–15. SZÁZAD)	6 óra
Előzetes tudás	A korábbi iskolai tanulmányok során szerzett ismeretek felelevenítése.	
Ismeretek		
<p>A feudális rend megszilárdítása – Szent László és Könyves Kálmán. Az Aranybulla és a tatárjárás kora. Gazdasági és társadalmi változások a XIII. században (nem magyar népelemek a középkori Magyarországon). Az Árpád-kori kultúra. Az Anjou-ház uralkodói, Luxemburgi Zsigmond és a Hunyadiak kora – rendiség és központosított állam Magyarországon. Mindennapi élet a középkori Magyarországon.</p>		
Kapcsolódási pontok:		
Magyar nyelv és irodalom: a magyar nyelv rokonsága, története, nyelvcsaládok, régi magyar nyelvemlékek: a Tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd és könyörgés, Ómagyar Mária-siralom.		
Eredetmondák (pl. Arany János: Rege a csodaszarvasról).		
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete, Katona József: Bánk Bán, Arany János: Toldi.		
Építészet: Jáki templom		
Földrajz: történelmi emlékhelyek		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	<p>Kronológia: 1077–95, 1095–1116, 1172–1196, 1205–1235, 1222, 1235–70, 1241–42, 1301, 1308-1342, 1335, 1351, 1405, 1456.</p> <p>Személyek: I. András, I. László, Könyves Kálmán, III. Béla, Anonymus, Batu kán, II. András, IV. Béla, Kézai Simon, kiskirályok, Károly Róbert, Neksei Dömötör, I. Nagy Lajos, Zsigmond, Hunyadi János, Hunyadi László, I. Mátyás, Bonfini, Vitéz János, Szilágyi Mihály, Kapisztrán János.</p> <p>Fogalmak: Várnép, várjobbágy, bán, vajda, nádor, Szent Korona, regálé, „pénzrontás”, serviens, bandérium, báró, nemes, Aranybulla, familiaritás, székely, szász, kun, mongol, Arany Horda, tárnokmester, aranyfórint, visegrádi királytalálkozó, perszonálunió, urbura, kapuadó, ősiség, rend, rendiség, királyi tetsvényjog, városi dekrétum, huszitizmus, kormányzó, liga, Fekete Sereg, reneszánsz, zsoldos sereg, rendkívüli hadiadó, hosszú hadjárat.</p> <p>Topográfia: Fehérvár, Pozsony, Horvátország, Erdély, Dalmácia, Szerémség, Muhi, Buda, Nándorfehérvár, Várna, Rigómező.</p>	

Tematikai egység		KORA ÚJKOR (1490–1721)	7 óra
Előzetes tudás	A korábbi iskolai tanulmányok során szerzett ismeretek.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények			
<p>Az ősi, amerikai „indián” kultúrák. A nagy földrajzi felfedezések és következményei. A modern világgazdasági rendszer kialakulásának kezdetei. A modern polgári állam kialakulása. A parlamentáris monarchia kialakulása Angliában. Az angol forradalom és polgárháború. Reformáció és katolikus megújulás. A barokk. A tudományos világkép kialakulása. Az európai és Európán kívüli kultúrák találkozása, a gyarmatosítás. Az atlanti hatalmak felemelkedése.</p> <p>Kapcsolódási pontok: Földrajz: a földrajzi felfedezések hatásai, topográfiai vonatkozásai, a térképészet fejlődése, a holland mélyföld, a Naprendszer. Fizika: A földközéppontú és a napközéppontú világkép jellemzői. A Föld, a Naprendszer és a Kozmosz fejlődéséről alkotott csillagászati elképzelések. Kepler törvényei, Newton. Filozófia: Descartes, Bacon, Locke. A természettudományok fejlődése, a tudományos világkép változásai. Magyar nyelv és irodalom: Shakespeare, Molière. Dráma és tánc: Az angol reneszánsz színház és dráma, a francia klasszicista színház és dráma. Vizuális kultúra: A barokk stílus. Ének-zene: A barokk zene.</p>			
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	<p>Kronológia: 1492, 1517, 1588, 1618–48, 1640–49, 1689, 1701–1714. Személyek: Kolumbusz, Magellán, Vasco da Gama, V. Károly, Luther, Kálvin, Kopernikusz, Galilei, I. Erzsébet, II. Fülöp, Cromwell, Richelieu, XIV. Lajos, Colbert, Nagy Péter. Fogalmak: Gyarmatosítás, konkvisztádor, ültetvény, világkereskedelem, abszolutizmus, reformáció, protestáns, evangélikus, református, unitárius, ellenreformáció, jezsuiták, manufaktúra, anglikán, monopólium, puritán, merkantilizmus. Topográfia: Genf, Németalföld, Antwerpen, London, Versailles, portugál és spanyol gyarmatok.</p>		

Tematikai egység	MAGYARORSZÁG TÖRTÉNETE A KORA ÚJKORBAN (1490–1711)	7 óra
Előzetes tudás	A korábbi iskolai tanulmányok során szerzett ismeretek.	
Ismeretek		
<p>A Jagellók-kora. A Dózsa féle parasztháború. A mohácsi csata. A török hódoltság. A Habsburgok és a magyar rendek. Az Erdélyi Fejedelemség. Függetlenségi harcok és országegyesítő kísérletek: Bocskai István, Bethlen Gábor, és Zrínyi Miklós. A reformáció és a katolikus megújulás Magyarországon. Gazdasági és társadalmi, kulturális változások a XVII. században. A török kiűzése. A Rákóczi-szabadságharc.</p>		
Kapcsolódási pontok:		
Földrajz: A természeti környezet változása a török korban.		
Matematika: Képzletben történő mozgatás (pl. átdarabolás elképzelése; testháló összehajtásának, szétvágásoknak az elképzelése; testek különféle síkmetszetének elképzelése – váralaprajz készítése).		
Magyar nyelv és irodalom: a reformáció kulturális hatása; Pázmány Péter; Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem, kuruc költészet, Mikes Kelemen. Ének-zene: Szegénylegény katonanépek (pl. Csinom Palkó).		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	<p><i>Kronológia:</i> 1514, 1526, 1541, 1552, 1566, 1591–1606, 1664, 1686, 1699, 1703–1711.</p> <p><i>Személyek:</i> Dózsa György, II. Lajos, Szapolyai János, II. Szulejmán, Fráter György, Zrínyi Miklós, Báthory István, Károli Gáspár, Bocskai István, Bethlen Gábor, Pázmány Péter, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Lipót, Savoyai Jenő, II. Rákóczi Ferenc, Esze Tamás, Károlyi Sándor, Pálffy János.</p> <p><i>Fogalmak:</i> Örökös jobbágyság, hajdú, hódoltság, kuruc, labanc, rendi konföderáció, trónfosztás, spanyol örökösödési háború, szatmári béke.</p> <p><i>Topográfia:</i> Mohács, Eger, Szigetvár, Sárospatak, Győr, Várad, Nagyszombat, Szentgotthárd, Zenta, Ónod, Trencsén, Majtény, Rodostó.</p>	

Tematikai egység	A FELVILÁGOSODÁS ÉS A POLGÁRI ÁTALAKULÁS KORA (1721–1849)	9 óra
Előzetes tudás	A korábbi iskolai tanulmányok során szerzett ismeretek.	
Ismeretek		
<p>A felvilágosodás. A felvilágosult abszolútizmus jellegzetességei. Az észak-amerikai gyarmatok függetlenségi háborúja. Az USA létrejötte. A polgári forradalom irányzatai Franciaországban. A napóleoni háborúk Európája. Az ipari forradalom és társadalmi hatásai (életkörülmények, környezet). XIX. század eszméi. Az 1848-as forradalmak.</p>		
Kapcsolódási pontok:		
<p>Hittan: Az egyház története a felvilágosodás, a francia forradalom és a XIX. századi polgárosodás idején.</p> <p>Magyar nyelv és irodalom: a felvilágosodás és a romantika, a francia Enciklopédia, Voltaire: Candide.</p> <p>Vizuális kultúra: klasszicizmus és romantika.</p> <p>Ének-zene: a klasszika zenéje (pl. Haydn, Mozart, Beethoven), Marseillaise.</p> <p>Fizika: hőerőgépek, a teljesítmény mértékegysége (watt). Ipari forradalom.</p> <p>Erkölcstan; etika: állampolgárság és nemzeti érzés. A szabadság rendje: jogok és kötelességek. Magánérdek és közjó. Részvétel a közéletben. A társadalmi igazságosság kérdése.</p> <p>Földrajz: urbanizációs folyamatok és hatásaik. Az Egyesült Államok létrejötte.</p> <p>Filozófia: a felvilágosodás filozófusai (pl. Diderot, Voltaire, Rousseau), a német idealizmus (pl. Kant, Hegel), Marx.</p> <p>Biológia-egészségtan: védőoltások (az immunológia tudományának kezdetei).</p> <p>Mozgókép-kultúra és médiaismeret: a modern nyilvánosság kialakulása.</p> <p>Informatika: internetes anyaggyűjtés, prezentáció készítése pl. az ipar forradalom témájában</p>		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	<p>Kronológia: 1740–48, 1756–63, 1776, 1783, 1789, 1791, 1794 1804–15, 1848</p> <p>Személyek: Nagy Frigyes, Nagy Katalin, Voltaire, Montesquieu, Rousseau, Diderot, Washington, Jefferson, XVI. Lajos, Danton, Robespierre, Metternich, Napóleon, Nelson, Kutuzov, James Watt, Stephenson, Marx.</p> <p>Fogalmak: Enciklopédia, jogállam, ráció, a hatalmi ágak megosztása, társadalmi szerződés, felvilágosodott abszolútizmus, nacionalizmus, liberalizmus, szocializmus, konzervativizmus, alkotmány, „harmadik rend”, girondi, jakobinus, polgári szabadságjog, parlamenti rendszer (jobboldal, baloldal), emigráció, reakció, terror, kapitalizmus, tőkés, proletár, civil társadalom, Emberi és polgári jogok nyilatkozata, a Függetlenségi nyilatkozat.</p> <p>Topográfia: Poroszország, Lengyelország, angol és francia gyarmatok Észak-Amerikában, Valmy, Vendée, Austerlitz, Trafalgar, Borogyino, Waterloo.</p>	

Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK MÉRÉSE	1 óra
Ismétlés	Az előző évben szerzett ismeretek felelevenítése.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

A tanulók ismerjék fel a tananyagban szereplő fontosabb középkori és kora újkori tárgyi emlékeket, legyenek képesek azokat értelmezni élőszóban vagy írásban. Legyenek képesek a források és a tankönyvi szöveg egybevetésére, az eltérések okainak feltárására. Tudjanak néhány címből álló bibliográfiákat készíteni a könyvtárak felhasználásával kiselőadások, vitaindítók számára, tanári útmutatás alapján. Képesek legyenek történelmi folyamatokat, korszakokat felismerni, megkülönböztetni. Tudjanak felépített feleletet vagy előadást tartani történelmi témákról (lecke, fejezetrész, leckéken átívelő folyamatok, összehasonlítások stb.). Tudjanak ábrákat, térképeket és egyéb már tanult ismerethordozókat értelmezni élőszóban rövid felkészülés után. Legyenek képesek a világ-, az európai és a magyar történelem nagy korszakainak és fontosabb eseményeinek szinkronban látására. Használják a tankönyvek, munkafüzetek kronológiáit.

11. ÉVFOLYAM

Éves óraszám:

Esti tagozat: 36 óra

Heti óraszám:

Esti tagozat: 1 óra

Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK MÉRÉSE	1 óra
Ismétlés	Az előző évben szerzett ismeretek felelevenítése.	

**A TANTÁRGYHOZ (MŰVELTSÉGTERÜLETHEZ) KAPCSOLHATÓ FEJLESZTÉSI FELADATOK
MINDEN TEMATIKAI EGYSÉGRE VONATKOZÓAN**

Ismeretszerzési és -feldolgozási képességek

A forrásokban és feldolgozásokban található információk gyűjtése. Azonos eseményről, jelenségről készült különböző forrásrészletek összehasonlítása. Különböző típusú források elemzése, ellentétes felfogású forrásrészletek összehasonlítása, értelmezése, feldolgozása.

A forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények kritikus értelmezése tanári rávezetéssel. A filmek, filmhíradók értelmezése. A média forrásértékének, jellegének felismerése, elemzése. A történelem tárgyi emlékeinek felismerése, értelmezése élőszóban vagy írásban. Eltérő álláspontok felismerése megadott történelmi források és tudományos feldolgozások szövegében; az eltérések okainak vizsgálata. A változás történeti jellegének értelmezése meghatározott korszakokban. A történelem jelentős személyiségei életútjának bemutatása. Kiemelkedő történelmi személyiségek döntéseinek értékelése. A változás felismerése a történelemben: konkrét történelmi példák elemzése, okok, összefüggések keresése. Történelmi folyamatok, korszakok felismerése, s az európai régiók (Nyugat-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) megkülönböztetése. Történelmi esemény, intézmény, szervezet megismerése források alapján. A különböző fejlődési régiók megkülönböztetése, összehasonlítása. Tájékozódás kézikönyvekben, az ismeretterjesztő folyóiratokban és az internet valamely magyar nyelvű keresőprogramjában.

Kifejezőképességek

A történelem meghatározó jelentőségű történelmi személyiségeinek szerepének értékelése. A korszakokra vonatkozó történelmi szakkifejezések helyes használata. A történelmi fogalmak magyarázata. Érvelési technikák ismerete és alkalmazása szóban és írásban. Egy téma bemutatása többféle módszer és eszköz (élőszó, térkép, kép, filmrészlet, tárgyak stb.) ötvöztetésével. Egy-egy előre megadott kérdés kapcsán saját vélemény megfogalmazása, kifejtése. Egyes témák nyomon követése a sajtóban és a tömegkommunikáció egyéb területein (pl. az EU-csatlakozás). Hosszabb adatsorok, grafikonok, ábrák alapján történelmi változások felismerése és bemutatása.

Szemléletes diagramok és grafikonok készítése gazdasági, társadalmi, demográfiai folyamatokról. Táblázatkészítés demográfiai, gazdasági és társadalomtörténeti adatok bemutatásához.

Jártasság a feladatlapok kitöltésében; tájékozottság javítási elveiben és módszereiben. Jegyzetek készítése előre megadott szakirodalmi részletek alapján, kiselőadások készítése. Kivonat készítése rövidebb (4-5 oldal) tudományos-ismeretterjesztő szövegrészletről, feleletterv készítése megadott témáról. A történelem tárgyi emlékeinek felismerése, azok bemutatása előszóban.

Tájékozódás az időben

Fontosabb folyamatok vagy jelenségek időrendjének összeállítása. Időrendi táblázat készítése Az időben való jártasság bemutatása élőbeszédben, írásban és a térképen. A térben és időben játszódó események közötti kapcsolat felismerése. Időrendi táblázatok és térképek összehasonlítása, rajzok és térképek készítése. Az egyetemes és a magyar kronológiák használata.

Tájékozódás a térben

Történelmi jelenségek természeti feltételeinek megállapítása a szaktanár útmutatása alapján. Történelmi helyek azonosítása mai térképeken.

Tematikai egység	MAGYARORSZÁG ÚJJÁSZERVEZŐDÉSE A HABSBURG BIRODALOM KERETEI KÖZÖTT (1711–1790)	5 óra
Előzetes tudás	A korábbi iskolai tanulmányok során szerzett ismeretek felelevenítése.	
Ismeretek		
Demográfiai változások, az etnikai arányok átalakulása. Gazdaság és társadalom a XVIII. sz. Magyarországon. A felvilágosult abszolutizmus és a rendek. A magyar királyság a Habsburg Birodalomban. Művelődés, egyházak, iskolák.		
Kapcsolódási pontok: Földrajz: Magyarország természeti adottságai. Magyar nyelv és irodalom: Nyelvújítás - Kazinczy Ferenc. A magyar felvilágosodás irodalma: Bessenyei György, Csokonai Vitéz Mihály. Ének-zene: a barokk zene (pl. J. S. Bach, Händel), a klasszika zenéje (pl. Haydn). Vizuális kultúra: barokk stílusú épületek (pl. a fertődi Esterházy-kastély), freskók, szobrok és táblaképek Magyarországon, Informatika: könyvtár típusok, könyvtártörténet. . Grafikonok, diagramok készítése a demográfiai adatok szemléltetésére.		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	Kronológia: 1722–1723, 1740–1780, 1767, 1777, 1780–1790. Személyek: III. Károly, Mária Terézia, II. József, Kaunitz. Fogalmak: Helytartótanács, betelepítés, kettős vámrendszer, vallási türelem, állandó hadsereg, mágnás, kötelező állami oktatás, úrbéri rendezés, pátenz, nyelvrendelet, „kalapos király”, Pragmatica Sanctio, osztrák örökösödési háború, hétéves háború, „fordított Canossa-járás”, jobbagyrendelet. Topográfia: Határőrvidék, Bánát.	

Tematikai egység	A POLGÁROSODÁS KEZDETEI (1790–1847) és FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC MAGYARORSZÁGON (1848–1849)	7 óra
Előzetes tudás	A korábbi iskolai tanulmányok során szerzett ismeretek.	
Ismeretek		
<p>Új elemek a gazdaságban. Az átalakuló társadalom. A francia forradalom és a napóleoni háborúk hatása Magyarországra. A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás, nemzeti-ségi kérdés. A reformkori művelődés, kultúra. Polgári forradalom Magyarországon 1848 március– április. A forradalom belső és külső feltételei, problémái. A nemzeti önvédelem megszervezése és a tavaszi hadjárat. A szabadságharc befejező szakasza és veresége.</p>		
Kapcsolódási pontok:		
Magyar nyelv és irodalom: A felvilágosodás és a reformkor irodalma. Nemzeti dráma, nemzeti színháztársulás kezdetei.		
Dráma és tánc: A XIX. századi magyar színház és dráma néhány alkotása: Katona József: Bánk bán, Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde.		
Vizuális kultúra: Klasszicizmus és romantika (pl. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum).		
Ének-zene: Himnusz, Szózat, Erkel Ferenc: Hunyadi László – a nemzeti opera születése, Liszt Ferenc.		
Földrajz: Magyarország természeti adottságai, folyamszabályozás.		
Informatika: Glog (interaktív tabló) készítése Széchenyi István gyakorlati újításairól. Az 1848-49-es szabadságharc számítógépes stratégiai játék alkalmazása.		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	<p>Kronológia: 1795, 1825, 1830, 1832–36, 1844, 1847. 1848. III. 15., IV. 11., IX. 29., 1849. IV. 6., IV. 14., V. 21., VIII. 13., X. 6.</p> <p>Személyek: Martinovics, Hajnóczy, Kazinczy, Kölcsey, Deák, Eötvös, Kossuth, Batthyányi Lajos, Széchenyi István, Wesselényi, I. Ferenc, Jókai, Petőfi, Görgey, Klapka, Bem, Damjanich, Jelačić, Windischgrätz, Haynau.</p> <p>Fogalmak: Magyar jakobinus, reform, polgári átalakulás, cenzúra, államnyelv, örökvltság, közteherviselés, érdekegyesítés, védővám, márciusi ifjak, nemzetőrség, népképviseleti országgyűlés, felelős kormány, jobbágy-felszabadítás, választójog, függetlenség, nemzetiségi törvény</p> <p>Topográfia: Pest-Buda, Fiume, Vaskapu, Pákozd, Kápolna, Isaszeg, Komárom, Segesvár, Arad.</p>	

Tematikai egység	A NEMZETÁLLAMOK ÉS AZ IMPERIALIZMUS KORA, A DUALIZMUS MAGYARORSZÁGA (1849–1914)		7 óra
Előzetes tudás	A korábbi iskolai tanulmányok során szerzett ismeretek.		
Ismeretek			
<p>Gazdasági és társadalmi változások, a második ipari forradalom. Az egységes Olaszország és Németország kialakulása. Polgárháború az Amerikai Egyesült Államokban. A „keleti kérdés” és a Balkán. Az orosz reformkísérletek. Gyarmatosítás: a brit gyarmatbirodalom. Hatalmi viszonyok, katonai-politikai szövetségek a századfordulón. A munkásság politikai erővé szerveződése. A megtorlás, a Bach-rendszer. A kiegyezés. Gazdasági és társadalmi fejlődés a dualizmus korában. Társadalmi csoportok életformái, népesség, nemzetiség. A városiasodás. A tudományos és művészeti élet fejlődése. A kiegyezés rendszerének belső ellentmondásai.</p>			
<p>Kapcsolódási pontok: Földrajz: Kontinensek földrajza, Európa országai, Balkán, a városfejlődés szakaszai. Folyam- szabályozás, természetkárosítás, árvizek kiváltó okai. Magyar nyelv és irodalom: Arany János: A walesi bárdok, a századforduló irodalmi élete (pl. a Nyugat). Stendhal, Balzac, Victor Hugo, Puskin, Zola, Dosztojevskij, Verlaine, Rimbaud, Baudelaire, Keats. Vizuális kultúra: Romantika és realizmus (pl. Munkácsy Mihály), a szecesszió és eklektika jel- lemzői (pl. Steindl Imre: Országház). Eklektika, szecesszió és az izmusok meghatározó alkotói és művei. Ének-zene: Liszt Ferenc, az operett születése, Bartók Béla, Kodály Zoltán. Verdi, Puccini, Wagner, Debussy Fizika: Az elektrifikáció, a transzformátor, a villamos mozdony, a karburátor. Faraday, Helmholtz Testnevelés és sport: Újkori olimpiák. Magyar olimpiai részvétel – Hajós Alfréd, magyar siker- sportágak (pl. úszás, vívás). Kémia: Meyer, Mengyelejev, Curie házaspár (fizika is). Biológia-egészségtan: Pasteur, Darwin: evolúcióelmélet. Informatika: Internetes forrásgyűjtés pl. a dualizmus kori élclapok (Bolond Miska, Borsszem Jankó, Üstökös) anyagából.</p>			
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	<p>Évszámok: 1853–56, 1861, 1861–65, 1866, 1870, 1871, 1882, 1904, 1905, 1907, 1849. október 6., 1867, 1868, 1875–90, 1896. Személyek: III. Napóleon, I. Miklós, Cavour, Garibaldi, Bismarck, Viktória királynő, II. Vilmos, Lenin, Lincoln. Ferenc József, Haynau, Bach, Deák Ferenc, Andrassy Gyula, Tisza Kálmán, Baross Gábor, Tisza István, Jászi Oszkár. Topográfia: USA, Krím-félsziget, Piemont, Olasz Királyság, Német Császárság, Szezi- csatorna, Panama-csatorna, Elzász-Lotaringia, Románia, Szerbia, Bulgária, Bosznia-Hercegovina, Budapest, Osztrák–Magyar Monarchia. Fogalmak: Internacionálé, keresztényszocializmus, szociáldemokrácia, centrum, peri- féria, részvénytársaság, monopólium, középosztály, dualizmus.</p>		

Tematikai egység	AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚTÓL A NAGY GAZDASÁGI VÁLSÁGIG (1914–1929)	7 óra
Előzetes tudás	A korábbi iskolai tanulmányok során szerzett ismeretek.	
Ismeretek		
<p>Az első világháború kirobbanása, jellege, története. Az oroszországi politikai változások, bolsevik hatalomátvétel, a bolsevik ideológia és propaganda, a Szovjetunió létrejötte. A Párizs környéki békék, a versailles-i békerendszer fontosabb pontjai. Gazdaság és a társadalom új jelenségei (pl.: a női emancipáció, motorizáció). Magyarország részvétele az első világháborúban. Az őszirózsás forradalom. Kísérlet a kommunista diktatúra megteremtésére: a Tanácsköztársaság. A trianoni béke, hatása a gazdaságra, társadalomra, az etnikai viszonyokra. A határon túli magyarság sorsa. A Horthy-rendszer kialakulása és konszolidációja. A Horthy-rendszer társadalmi és a revíziós külpolitika. A művelődési viszonyok. Az életmód változásai.</p>		
Kapcsolódási pontok:		
Földrajz: Európa domborzata és vízrajza.		
Magyar nyelv és irodalom: Móricz Zsigmond: Barbárok, Ady Endre, Babits Mihály háborús versei.		
Kémia: Hadászatban hasznosítható vegyi anyagok.		
Fizika: „kis-Curie”		
Mozgóképkultúra és médiaismeret: Tömegkommunikáció, médiumok hatása a mindennapi életre.		
Ének-zene: katonadalok		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	<p>Évszámok: 1914–18, 1917, 1919, 1922, 1925. 1914. július 2., 1918. október 31., 1918. november 3., 1919. március 21., 1920. június 4., 1921–31, 1927</p> <p>Személyek: Ferenc Ferdinánd, Sztálin, Trockij, Wilson, Clemenceau, Lloyd George, Stresemann, Mussolini gróf Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, gróf Teleki Pál, gróf Bethlen István, Klebelsberg Kunó, Nagyatádi Szabó István, Peyer Károly.</p> <p>Topográfia: Szarajevó, Marne, Somme, Szentpétervár, Szerb–Horvát–Szlovén Királyság, Doberdó, Isonzó, trianoni Magyarország, Piave, Versailles, Csehszlovákia, Lengyelország, balti államok, Curzon-vonal</p> <p>Fogalmak: Villámháború – állóháború, ultimátum, központi hatalmak, pacifizmus, szovjet, fasizmus, korporatív állam, egypártrendszer, kommunizmus, kollektivizálás, GULAG, kisantant, kisebbségvédelem, őszirózsás forradalom, etnikai és történelmi elv, proletárdiktatúra, Tanácsköztársaság, vörös- és fehérterror, numerus clausus, antiszemitizmus, irredentizmus, revízió, társadalombiztosítás, konszolidáció.</p>	

Tematikai egység	TÁRSADALOMISMERET	8 óra
<p>A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>Reális önismeret és önértékelés, a másik ember személyiségének tisztelete és megértése. Törekvés erősítése az életvitel tudatos alakítására. Világos kép kialakítása a tanulóknál az általuk betöltött státusok szerepkészleteiről. A társadalmi tér- és időszemlélet fejlesztése. Olyan képességek és attitűdök fejlesztése, melynek birtokában a tanulók képesek lesznek állampolgári jogaik gyakorlására. A nemzeti tudat erősítése. Törekvés erősítése az előítéletes magatartás következetes elutasítására. Azoknak a kapcsolódási pontoknak a megismertetése, melyek Magyarországot Európával összekötik. Az etika alapfogalmainak megismertetése. Érvelés az ember kilétéről, a jó és rossz mibenlétéről, az erényekről folytatott vitákban; saját maga és környezete számára a helyes cselekedet alapelveinek megfogalmazása.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Követelmények</p>	
<p><u>A mai magyar társadalom</u> Társadalmi csoportok – <i>társadalmi mobilitás</i> A társadalom rétegződése és térbeli szerkezete Gazdagság és szegénység. Nemzeti és etnikai kisebbségek</p> <p><u>Szocializáció és társadalmi devianciák</u> <i>(öngyilkosság, bűnözés, alkoholizmus, vandalizmus, idegengyűlölet, kábítószer)</i> A szocializáció fogalma, tartalma és szinterei Problémák a szocializáció folyamatában.</p> <p><u>Az iskola világa</u> A műveltség társadalmi szerepe Közoktatás – szakoktatás – felsőoktatás <i>A művelődés iskolán kívüli formái és szinterei</i> <i>Az iskolán kívüli művelődésben, képzésben résztvevők érdekérvényesítési lehetőségei</i></p> <p><u>A politika világa</u> A politika fogalma. Diktatúra és demokrácia Az érdekérvényesítés különféle módjai Tömegkommunikáció és politika. <i>Rendszerváltás Magyarországon. A hazai pártok általános jellemzői. Érték-képviselői szervezetek és nyomásgyakorló csoportok</i> <i>A közvélemény-kutatás</i></p>	<p>A tanuló tudja rendszerezni, elemezni az információt, következtetéseket levonni; legyen képes érvelni álláspontja mellett és megérteni mások álláspontját; legyen képes szemelvények önálló feldolgozására szóban és írásban; legyen képes megfontolt, tárgyilagos véleményalkotásra, esetleg véleményváltásra is; tudjon beszámolni saját tapasztalatairól vagy tömegkommunikációs eszközökből szerzett ismereteiről, és legyen képes értékelni azokat; ismerje a társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretekhez kapcsolódó általános és konkrét fogalmakat; legyen tisztában a demokratikus gondolkodási és magatartási mintákkal.</p>	
<p><u>Kapcsolódási pontok:</u> Földrajz: régiók, magyar tájak kulturális, néprajzi és természeti értékei. Demográfiai mutatók, népesség összetétele, gazdasági szerkezetváltás. Munkanélküliség. Globalizáció. Európai Unió, a csatlakozás hatásai. A munkaerő szabad áramlása. Transznacionális vállalatok megjelenése Magyarországon. Politológia, szociológia: rendszerváltás. Kisebbségek, etnikumok. Szociális háló hiányosságai. Etika: társadalmi szolidaritás. Többség és kisebbség.</p>		
<p>KULCSFOGALMAK FOGALMAK</p>	<p>Társadalmi mobilizáció, szocializáció, társadalmi rétegződés, politika, párt, pártrendszer, média, tömegkommunikáció.</p>	

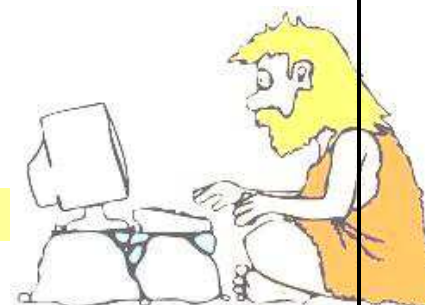
Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK MÉRÉSE	1 óra
Értékelés	1. A tanulók éves teljesítményének értékelése (portfólió) 2. Hagyományos írásbeli/szóbeli vizsgafeladatok	

* lásd 28. oldal

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

A tanulók legyenek képesek a források és a tankönyvi szöveg egybevetésére. Tudjanak bibliográfiákat készíteni az iskolai és közkönyvtárak felhasználásával kiselőadások, vitaindítók céljára. Tudjanak felépített feleletet adni a tanult témákról. Tudjanak ábrákat, térképeket és egyéb ismert és új ismerethordozókat értelmezni előszóban, rövid felkészülés után. Tudjanak méréseket készíteni a térképen önállóan vagy szaktanári segítséggel (lakosságszám, nép-sűrűség, gazdasági fejlettség). Tudják a térképen ábrázolt jelenségeket beépíteni szóbeli és írásbeli feladatok megoldásába.

12. évfolyam

Éves óraszám:

Esti tagozat: 62 óra

Heti óraszám:

Esti tagozat: 2 óra

Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK MÉRÉSE	4 óra
Ismétlés Javaslat	Az előző évben szerzett ismeretek felelevenítése. Próba érettségi	

A TANTÁRGYHOZ (MŰVELTSÉGTERÜLETHEZ) KAPCSOLHATÓ FEJLESZTÉSI FELADATOK MINDEN TEMATIKAI EGYSÉGRE VONATKOZÓAN

Ismeretszerzési és -feldolgozási képességek

A forrásokban és feldolgozásokban található információk gyűjtése. Azonos eseményről, jelenségről készült különböző forrásrészletek összehasonlítása. Különböző típusú források elemzése, ellentétes felfogású forrásrészletek összehasonlítása, értelmezése, feldolgozása. A forrásokban fellelhető leegyszerűsítő vélemények kritikus értelmezése tanári rávezetéssel. A filmek, filmhíradók értelmezése. A média forrásértékének, jellegének felismerése, elemzése. Nemzetközi szerződések, szövetségi megállapodások, nemzetközi szervezetek alapokmányainak elemzése. A történelem tárgyi emlékeinek felismerése, értelmezése élőszóban vagy írásban. Eltérő álláspontok felismerése megadott történelmi források és tudományos feldolgozások szövegében; az eltérések okainak vizsgálata. A változás történelmi jellegének értelmezése meghatározott korszakban. A történelem jelentős személyiségei életútjának bemutatása. Kiemelkedő történelmi személyiségek döntéseinek értékelése.

Történelmi folyamatok, korszakok felismerése, s az európai régiók (Nyugat-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) megkülönböztetése. Történelmi esemény, intézmény, szervezet megismerése források alapján. A különböző fejlődési régiók megkülönböztetése, összehasonlítása. Tájékozódás kézikönyvekben, az ismeretterjesztő folyóiratokban és az internet valamely magyar nyelvű keresőprogramjában. Tematikus bibliográfiák készítése az iskolai és közkönyvtárak felhasználásával.

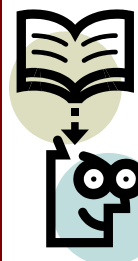
Kifejezőképességek

A történelem meghatározó jelentőségű történelmi személyiségeinek szerepének értékelése. A korszakokra vonatkozó történelmi szakkifejezések helyes használata. A történelmi fogalmak magyarázata. Érvelési technikák ismerete és alkalmazása szóban és írásban. Egy téma bemutatása többféle módszer és eszköz (élőszó, térkép, kép, filmrészlet, tárgyak stb.) ötvözésével. Egy-egy előre megadott kérdés kapcsán saját vélemény megfogalmazása, kifejtése.

Előadás készítése (meghatározott terjedelemben) történeti témákról segédeszközök felhasználásával.

Hosszabb adatsorok, grafikonok, ábrák alapján történelmi változások felismerése és bemutatása.

Szemléletes diagramok és grafikonok készítése gazdasági, társadalmi, demográfiai folyamatokról. Táblázatkészítés demográfiai, gazdasági és társadalomtörténeti adatok bemutatásához.

Jártasság a feladatlapok kitöltésében; tájékozottság javítási elveiben és módszereiben. Jegyzetek készítése előre megadott szakirodalmi részletek alapján, kiselőadások készítése.

Tájékozódás az időben

Fontosabb folyamatok vagy jelenségek időrendjének összeállítása. Időrendi táblázat készítése. Az időben való jártasság bemutatása élőbeszédben, írásban és a térképen. A térben és időben játszódó események közötti kapcsolat felismerése. Időrendi táblázatok és térképek összehasonlítása, rajzok és térképek készítése. Az egyetemes és a magyar kronológiák használata.

Tájékozódás a térben

Történelmi jelenségek természeti feltételeinek megállapítása a szaktanár útmutatása alapján. Történelmi helyek azonosítása mai térképeken. Sematikus rajz készítése egy-egy történeti táj egységeiről. Tematikus történelmi térképek adatainak összehasonlítása (pl. gazdasági fejlődés, népsűrűség, nemzetiségi összetétel változása).

Tematikai egység	A NAGY GAZDASÁGI VÁLSÁGTÓL A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ VÉGÉIG. MAGYARORSZÁG A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT (1929–1945)	18 óra
Előzetes tudás	A korábbi iskolai tanulmányok során szerzett ismeretek felelevenítése.	
Ismeretek		
<p>Az olasz fasizmus ideológiája és a fasiszta párt hatalomra jutása</p> <p>Az 1929-33-as világgazdasági válság. Válságkezelés az USA-ban.</p> <p>A nemzeti szocializmus ideológiája, a náci párt hatalomra jutása és a náci diktatúra jellemzői.</p> <p>A sztálini diktatúra a 30-as években.</p> <p>A második világháború fő eseményei, fordulópontjai. A szövetségesek győzelme.</p> <p>A megosztott Európa.</p> <p>Gazdasági válság és jobbratolódás a magyar belpolitikában.</p> <p>Magyarország háborús részvétele a II. világháborúban. A Kállay-kormány politikája.</p> <p>A német megszállás. A holokauszt Magyarországon.</p> <p>A sikertelen kiugrás. A nyilas hatalomátvétel.</p> <p>Magyarország szovjet felszabadítása és megszállása.</p>		
Kapcsolódási pontok:		

Földrajz: Magyarország és Közép-Európa természeti adottságai.

Biológia-egészségtan: Szent-Györgyi Albert.

Magyar nyelv és irodalom: A Nyugat mint folyóirat és mint mozgalom; József Attila; a népi írók; a határon túli irodalom. Radnóti Miklós, Semprun: A nagy utazás, Kertész Imre: Sorstalanság. Személyes történetek, naplók, memoárok

Mozgóképkultúra és médiaismeret: Avantgárd – Kassák Lajos. Tömegkommunikáció, médiumok hatása a mindennapi életre, a magyar hangosfilmgyártás kezdetei. Propaganda-eszközök

Mozgóképkultúra és médiaismeret, Vizuális kultúra: A technikai képalkotás: fényképezés, a film jelentősége. Fényképek értelmezése (pl. Capa: A normandiai partraszállás fényképei).

Videó-interjúk, visszaemlékezések, a videó-interjú, mint műfaj elemzése

Informatika: Anyaggyűjtés tudatos és kritikus internethasználattal a revízió, irredentizmus témájában. Archív filmfelvételek keresése az interneten, és elemzésük.

Fizika: Nukleáris energia, atombomba.

Etika: Az intolerancia, a gyűlölet, a kirekesztés, a rasszizmus.

Hittan: Tanúságtevők a második világháború idején.

KULCSFOGALMAK FOGALMAK

Évszámok:

1929, 1933, 1936, 1938, 1939. szeptember 1., 1941. június 22., 1944. június 6., 1945. május 8., augusztus 6., szeptember 2. 1938. november 2., 1939. március 15., 1940. augusztus 30., 1941. június 26., 1943. január, 1944. március 19., 1944. október 15., 1944. december 21., 1945. április.

Személyek:

Keynes, Roosevelt, Hitler, Göring, Churchill, Rommel, Montgomery, Zsukov, Eisenhower, De Gaulle, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Gömbös Gyula, Bárdossy László, Kállay Miklós, Szálasi Ferenc, Dálnoki Miklós Béla

Topográfia:

Brit Nemzetközösség, Szlovákia, Leningrád, Pearl Harbor, Midway, Sztálingrád, Auschwitz, Hiroshima, El-Alamein, Kurszk, Normandia, Felvidék, Újvidék, Kárpátalja, Voronyezs, Don-kanyar.

Fogalmak:

Tőzsde, túltermelési válság, New Deal, tervgazdálkodás, totális diktatúra, nemzetiszocializmus, Berlin–Róma tengely, Anschluss, koncentrációs tábor, népiirtás, holokauszt, partizán, totális háború, antifasiszta koalíció.

Népi-falukutató mozgalom, nyilasmozgalom, nyilas puccs, zsidótörvény, fegyveres semlegesség, hadigazdaság, „hintapolitika”, „kiugrás”, gettó, deportálás, munkaszolgálat, hadifogság.

A JELENKOR ÉS	18 óra
Tematikai egység	MAGYARORSZÁG A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ UTÁN (1945-TŐL NAPJAINKIG)
Előzetes tudás	A korábbi iskolai tanulmányok során szerzett ismeretek felelevenítése
Ismeretek	
<p>Hidegháborús szembenállás és időszakos enyhülés politikája a második világháború után. A kommunista rendszerek kialakulása és bukása. Az Európán kívüli világ (Kína, India, Japán). Az európai integráció története, az EU alapelvei, fontosabb intézményei, azok működése. Az emberiség az ezredfordulón: a globális világ és problémái. Magyarország újjáépítése a II. világháború után, a demokratikus közélet kiépítésének kísérlete. A párizsi békeszerződés. A kommunista diktatúra kiépítése. A forradalomhoz vezető út. Az 1956-os forradalom és szabadságharc. A Kádár-rendszer kiépülése: megtorlás és diktatúra. Az életmód átalakulása. Demográfiai változások. Társadalmi változások hatásai, a roma népesség problémái. Az ellenzéki mozgalmak kialakulása és erősödése. A rendszerváltozás. A határokon túli magyarság helyzete. A magyarországi nemzetiségek és vallási csoportok.</p>	
<p>Kapcsolódási pontok: Magyar nyelv és irodalom: Orwell, Szolzsenyicin, Hrabal, Camus, Garcia Marquez. : Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról. Németh László, Nagy László, Sütő András, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Örkény István. Fizika: hidrogénbomba, nukleáris fegyverek. Vizuális kultúra: A posztmodern, intermedialis művészet. Mozgóképkultúra és médiaismeret: Dokumentumfilmek, híradók elemzése. Testnevelés és sport: Olimpiatörténet, magyar részvétel és sikerek a korszak olimpiáin. Földrajz: Az EU kialakulása, jellemzői, tagállamai; globális világgazdaság napjainkban, globális környezeti problémák; népesség, népesedés, urbanizáció; fejlődő és fejlett országok gazdaságának jellemzői; Kína. Étika; filozófia: Korunk erkölcsi kihívásai. Ének-zene: Világzene Informatika: Információkeresés, információ-felhasználás. Matematika: Diagramok, táblázatok, grafikonok – adatleolvasás, készítés, értelmezés, statisztikai fogalmak ismerete.</p>	
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	<p>Évszámok: 1947, 1948, 1949, 1955, 1956, 1957, 1961, 1975, 1991, 1946, 1947. február 10., 1953, 1956.október 23., november 4., 1963, 1968, 1989.október 23., 1990, 1991. Személyek: Nehru, Gandhi, Csang Kaj-sek, Mao Ce-tung, Ho Si Minh, Truman, Adenauer, Hruscsov, Nasszer, Kennedy, XXIII. János, Willy Brandt, Walesa, Reagan, Gorbacsov, Mindszenty József, Nagy Ferenc, Rákosi Mátyás, Kádár János, Nagy Imre, Antall József, Göncz Árpád. Fogalmak: Vasfüggöny, hidegháború, fegyverkezési verseny, Truman-elv, Marshall-segély, szociális piacgazdaság, európai integráció, NATO, Varsói Szerződés, római szerződések, holdraszállítás, Ideiglenes Nemzetgyűlés, SZEB, háborús bűnös, népbíróság, jótétel, kollektív büntetés elve, kitelepítés, lakosságcsere, beszolgáltatás, ÁVH, pártállam, földosztás, ötvenes évek, internálás, munkástanács, ellenzéki mozgalmak, Petőfi Kör, reformszocializmus, második gazdaság, harmadik világ, Brezsnyev-doktrína, globális világ, enyhülési politika, kubai rakétaválság, az Európai Unió Topográfia:NDK, NSZK, Kelet-Berlin, Nyugat-Berlin, Kuba, Szezi-csatorna, az új európai államok (Szlovénia, Horvátország, Szerbia, Montenegró, Bosznia-Hercegovina, Lettország, Litvánia, Észtország, Fehéroroszország, Ukrajna, Moldova, Szlovákia, Csehország).</p>

Tematikai egység		ETIKA ÉS FILOZÓFIA	18 óra
Előzetes tudás		Korábban szerzett elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok.	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok		<p>A társadalmi együttélés etikai szabályainak megismerése. A tudatos belátáson alapuló kritika elsajátítása. A jogérzék fejlesztése. A társadalmi felelősségtudat elmélyítése. A társadalomelmélet és az etika alapfogalmainak elsajátítása. Az önálló tájékozódáshoz és a tudatos életvezetéshez szükséges jellemvonások, készségek, ismeretek kialakítása. Az erkölcsi érzék, az etikai álláspontok megvitatása képességének fejlesztése. A saját meggyőződés kifejezéséhez és a mások meggyőződésének megértéséhez és tiszteletéhez szükséges morális és intellektuális képességek felfedeztetése, fejlesztése. Tapasztalatok szerzése a filozófia sajátos, az emberi szellem minden más tevékenységi formájától különböző gondolkodásmódjáról.</p> <p>Az emberi léttel kapcsolatos kérdések felvetése és az önálló válaszkeresés képességének kialakítása; igény felébresztése arra, hogy a tanulók felismerjék saját koruk lényegi problémáit és reflektáljanak a felvetődő kérdésekre.</p>	
JAVASOLT TÉMÁK			
<u>Etikai alapfogalmak</u>		<u>Az erkölcsi cselekedet dimenziói</u>	
<ul style="list-style-type: none"> • A jó és a rossz • A választás szabadsága, az ember felelőssége • Törvény és lelkiismeret • Matriális és formális etikák • A szenvedés tapasztalata • Szándék és következmény 		<ul style="list-style-type: none"> • Életcélok, önmegvalósítás • Önbecsülés és mások iránti tisztelet • Az élet tisztelete • A nemiség és a családi élet erkölccstana • Elkötelezettség, tolerancia, szolidaritás • Hazaszeretet és példái • Segítség, áldozat, szolidaritás, a személyes kapcsolatok erkölcsi dilemmái • Munkaerkölcs • Etikus fogyasztás • Törvénytisztelet és polgári engedetlenség • Erkölcs és politika • Gazdaságetikai alapelvek 	
<u>Mi a filozófia?</u>			
A filozófia fogalma és tárgya, eredete, viszonya a szaktudományokhoz, a valláshoz, a művészethez és a mindennapi élethez.			
KULCSFOGALMAK FOGALMAK		Erkölc, érték, csodálkozás (thauma), tapasztalat (empíria), kételkedés (szkepszis), logosz.	

Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK A MÉRÉSE	4 óra
Értékelés, mérés	1. A tanulók éves teljesítményének értékelése (portfólió) 2. Hagyományos írásbeli/szóbeli vizsgafeladatok	

* lásd a lap alján

FIGYELEM!

KÖVETELMÉNYEK A 12. ÉVFOLYAM VÉGÉN

A tanuló tudjon önálló könyvtári munka alapján kiselőadást tartani. Tudja, mi történt Európa más régióiban a magyar történelem egy-egy kiemelkedő eseménye idején. Legyen képes összefüggéseket találni a történelmi események és a technikai-gazdasági fejlődés legfontosabb állomásai között. Tudja a XX. századi magyar és egyetemes történelem legfontosabb fordulópontjait, idejét. Tudja ismertetni a demokráciák és diktatúrák legjellemzőbb vonásait. Legyen képes néhány jelentős eseményhez kapcsolódó forrást összehasonlítani. Ismerje a mai magyar közjogi és politikai rendszer alapelemeit. Környezetének, lakóhelyének fontos történelmi eseményeit el tudja helyezni a köztörténet folyamában.

Röviden a portfólióról

A **portfólió** az egyes tanuló egy hosszabb időszak alatt különböző módon készített munkáiból **összeállított gyűjtemény**. Alkalmazása szükségessé tette egy olyan értékelési módszer kidolgozását, amelynek segítségével lehetővé vált a gyakorlatban megszerzett kompetenciák pedagógiai feltárása, diagnosztizálása és elismerése. **A portfólió arra szolgál, hogy a pedagógus a hagyományos osztályozással szemben a diák teljesítményét holisztikusan, az összes jellemző dokumentum segítségével értékelje.** Az értékelési céllal készült portfólió segítségével megállapítható, hogy mit tudnak, mire képesek egy adott területen a diákok.

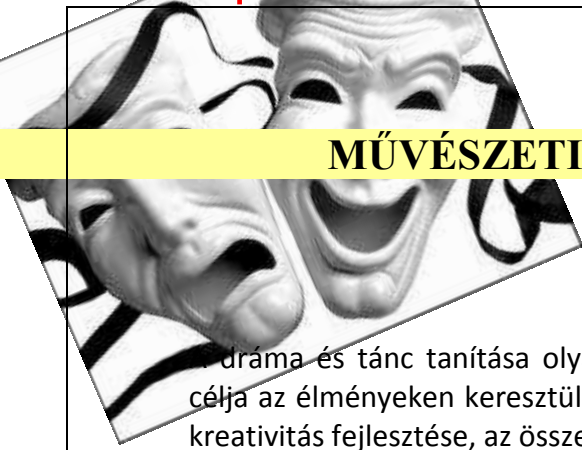
Ekkor az értékelés kritériumai, szempontjai világosak és előre megadottak a tanulók számára. A portfólió értékelése mindenekelőtt a tanulói önértékelésre támaszkodik.

A tanulók a portfólió készítése során aktívan értékelik munkafolyamataikat, az elvárások világosak számukra, ismerik és értik az értékelés szempontjait. **Maga az értékelés összetett, kontextusba helyezett.** A portfólió fejlesztheti a tanulók döntésképeségét és önértékelését, az önreflexió képességét, a metakognitív tudást a tanítási-tanulási folyamatban.

Az egyén fejlődési folyamata is megragadható, ez további lehetőséget ad az önreflexióra, a metakognitív fejlődésére. Az önálló tanulás, értékelés és önértékelés folyamatai a portfólió alkalmazása során egymással összefonódva jelennek meg. **A portfólió tartalmazhat különböző produkciókat, így esszéket is.** Egy esszé értékelése akkor korrekt, ha azt megadott tartalmi szempontok szerint két pedagógus véleményezi. Amennyiben véleményük ellentétes, úgy egy harmadik véleményezőt is felkérnek. A különböző céllal készült dolgozatok elbírálásához osztályzatetalonokat is alkalmazhatnak.

A **portfólió nyilvános bemutatása** az iskolavezetés, az osztálytársak, szülők és a leendő munkáltatók előtt **sokkal többet árul el a tanulók komplex kompetenciáiról, mint a puszta osztályzat.** Komplexen bontakozik ki a tanuló portréja: **tanulási stílusa, stratégiája, technikája és azok fejlődési irányai.**

A portfólió általános eszköz, alkalmas az élethosszig tartó tanulás egyes szakaszainak dokumentálására is. (Például a továbbtanulásnál a felsőoktatásban, munkahelykeresésnél a szóbeli bemutatkozó beszélgetésnél prezentáció formájában kitűnően alkalmazható.)

MŰVÉSZETI ISMERETEK – DRÁMA ÉS TÁNC

9–11. évfolyam
(Esti tagozat)

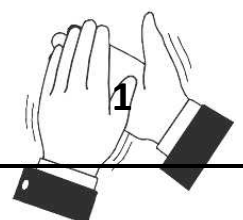
A dráma és tánc tanítása olyan művészeti és művészetpedagógiai tevékenység, amelynek célja az élményeken keresztül történő megértés, valamint a kommunikáció, a kooperáció, a kreativitás fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése.

A dráma és tánc kreatív folyamata szolgálja a tanulók ön- és társismeretének gazdagodását, segíti az oldottabb és könnyebb kapcsolatépítést és kapcsolatfenntartást.

A dramatikus és a mozgásos-táncos tevékenység gyakorlása és tanulása hozzájárul a nemzeti, helyi vagy a nemzetiségi hagyomány megismeréséhez, az önzonosság erősítéséhez, fontos szerepe lehet a közösségi tudat kialakításában.

SZEMPONTOK, AJÁNLÁSOK A MEGVALÓSÍTÁSHOZ

- A tárgy közműveltségi tartalmai, fejlesztési feladatai elsősorban tevékenységközpontú, gyakorlati képzés során sajátíthatók el.
- A tematikai egységekhez időkeretek csak ajánlatként határozhatók meg, mivel a témák feldolgozása komplex gyakorlati tevékenységek keretében valósul meg.
- A feltüntetett tematikai egységek és közműveltségi tartalmak megjelenése átfedi egymást, a tagolás csak a könnyebb áttekinthetőséget szolgálja, a feltüntetett óraszámajánlások az éves összóraszám vonatkozásában nyújtanak tájékoztatást.
- **A tematikai egységek nem sorrendben, hanem a korosztály és a csoport adottságainak megfelelően, a szaktanár döntése alapján dolgozhatók fel.**
- A dráma és tánc metodikájának, tematikájának felépítése a korosztálytól, a csoport adottságától és képzettségétől, valamint a helyi nevelési-oktatási céloktól függően különböző lehet.
- A tantárgy tanításának legfontosabb célja a színház- és drámatörténeti, a színház- és drámaelméleti ismeretek elsajátítása aktív, dramatikus tevékenységek alkalmazásával, a már meglévő formanyelvi, dramaturgiai, drámajátékos ismeretek rendszerezése, értelmezése, valamint a biztos kifejezőképesség kialakítása bármely egyéni vagy csoportos alkotótevékenység során. Fontos a megfelelő értelmezői eszköztár elsajátítása, és annak tudatos és adekvát használata, illetve az eligazodás képességének megteremtése a kortárs kultúrában.
- **A dráma és tánc jellegénél fogva nagy szerepet játszik több fejlesztési területen meghatározott ismeretek elsajátításában, készségek kialakításában és képességek fejlesztésében.**

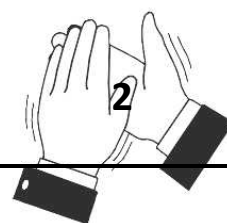
9. évfolyam

Éves óraszám: 36, heti óraszám: 1 óra.

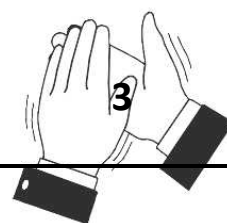
Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK MÉRÉSE	1 óra
JAVASLAT	A tanár által meghatározott formában, a tanulókkal egyeztetve.	

Tematikai egység	CSOPORTOS JÁTÉK ÉS MEGJELENÍTÉS	4 óra
Előzetes tudás	<p>A kontextusnak megfelelő nyelvhasználat. A társak iránti bizalomérzet. A kommunikációs csatornák ismerete és alapszintű fejlesztése (vokális, verbális, nem verbális). A mozgáskultúra és a mozgásos kommunikáció alapfokú ismerete.</p>	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	<p>A tanulók önkifejezési készségének fejlesztése, megnyilatkozásaik bátorítása, együttműködésük erősítése. A kommunikáció különböző típusainak ismerete és a szituációhoz illő használata.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>Koncentrációs és lazítógyakorlatok. Ön- és társismereti gyakorlatok (pl. ismerkedő és megismerő játékok, interakciós gyakorlatok). Páros, kiscsoportos és csoportos egyensúly- és bizalomgyakorlatok. Verbális és nem verbális kommunikációs gyakorlatok: szándékos és tudatos nyelvi választások, kifejezésmódok felismerése és használata dramatikus tevékenységekben. Egyéni jellemzők (pl. stílus, karakter, státusz, érzelem) ábrázolása nyelvi és gesztusnyelvi eszközökkel. A konkrét és absztrahált mozgás közötti különbség tudatosítása.</p>		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	Koncentráció, stílus, hangulat, érzelem.	

Tematikai egység	RÖGTÖNZÉS ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS	4 óra
Előzetes tudás	Részvétel improvizációs munkában. Részvétel az improvizációk elemző értékelésében, megvitatásában.	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	A megismert munkaformák tudatos és kreatív alkalmazása. A dramatikus tevékenységek elemző megbeszélése, önálló véleményalkotás.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>Improvizáció a tanár által megadott téma vagy fogalom, cselekményváz (jelenetváz) alapján.</p> <p>Némajátékos és szöveges improvizációk (pl. mozdulatra, hangeffektusokra, tárgyakkal), szituációs játékok (pl. befejezetlen történetre, fotóra, filmre, képzőművészeti alkotások reprodukcióival, a szereplők jellegzetes vonásainak megadásával).</p> <p>Spontán és előkészített mozgásos improvizáció adott zene, téma, művészeti alkotás vagy fogalom stb. alapján.</p> <p>Rövid, mozgásos etűdéptés és különféle feltételekre alapozó improvizációk (pl. versek által keltett hangulatokra épülő improvizációk, szimbolikus mozgásokból építkező improvizációk, zenés etűdök indulatok, hangulatok, érzelmek megadásával).</p>		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	Stílus, karakter, viszonyok, feszültség, státusz, kontraszt, harmónia-diszharmonia, fokozás, variáció, arányosság, hatás.	

Tematikai egység	A DRÁMA ÉS A SZÍNHÁZ FORMANYELVÉNEK TANULMÁNYOZÁSA	7 óra
Előzetes tudás	Az alapvető színházi műfajok felismerése. A színház egyes jelentésteremtő eszközeinek felismerése.	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	Különféle színházi korszakok, stílusok és műfajok felismerése és jellegzetességeik megfogalmazása. A színház és dráma jellemző műfaji jegyeinek azonosítása. Alapszintű dramaturgiai fogalomkészlet használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>Dramatikus tevékenység: különböző formanyelvi elemek összefűzése, egymásra építése a kívánt tartalom kifejezése érdekében. A színpadi hatáselemek, egyes színházi stílusok, színházi műfajok jellemző jegyeinek azonosítása és alkalmazása saját dramatikus tevékenységekben. Különböző dramatikus és színházi tevékenységek alkalmazása az improvizációkban és jelenetekben, a figurateremtés folyamatában. A dramatikus tevékenységek megbeszélése során a dramatikus eszközök és a színházi formanyelv elemeinek értelmezése a tanult szakkifejezések alkalmazásával. Alkotó jellegű részvétel a közösség és a szaktanár közös igénye szerint a nyilvánosság (elsősorban saját közönség) számára készített egyéni vagy közös produkcióban (megismerkedés a felkészülés lépéseivel, a próbafolyamattal, produkció lebonyolításával).</p>		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	Sűrítés, feszültség, fókusz, szimbólum.	

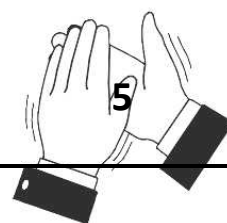
Tematikai egység	TÖRTÉNETEK FELDOLGOZÁSA	7 óra
Előzetes tudás	Részvétel történetek, élmények dramatikus feldolgozásában. Művészeti alkotások megjelenítésén keresztül történő feldolgozása.	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	Érdeklődés felkeltése a kultúrtörténet, történelem iránt. Dramatikus eszközök tudatos alkalmazása események, művészeti alkotások feldolgozásában, megjelenítésében.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>Jeles alakokhoz, eseményekhez, korszakokhoz tartozó élethelyzetek feldolgozása dramatikus tevékenységekkel.</p> <p>Irodalmi művek részleteinek vagy egészének feldolgozása drámás eszköztár/dramatikus tevékenységek alkalmazásával.</p> <p>Különböző művészeti ágakhoz tartozó műalkotások irodalmi és/vagy filmes és/vagy dramatikus és/vagy mozgásos adaptációja.</p> <p>Mindennapi történetek, érzések, élmények feldolgozása drámajátékos tevékenységformákkal.</p> <p>A célirányos helyzetértékelési és döntési képesség fejlesztése a történetek feldolgozása során.</p>		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	Dramatizálás, szituáció, motiváció, történet, cselekmény, adaptáció.	

Tematikai egység	MEGISMERŐ- ÉS BEFOGADÓKÉPESSÉG	8 óra
Előzetes tudás	<p>Különböző művészeti alkotások dramatikus tevékenységen keresztül történő feldolgozása.</p> <p>Színház- és drámatörténeti ismeretek iránti érdeklődés felkeltése.</p> <p>A dramatikus néphagyományok alapfokú ismerete.</p> <p>Színházi előadások megtekintése alapján a befogadó/értelmező képességek fejlesztése.</p> <p>Egyes történelmi táncok, társastáncok felismerése.</p>	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	<p>Színházi előadások elemzése színházi fogalmak alkalmazásával.</p> <p>Előadások dramatikus eszközökkel történő feldolgozása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>Különböző színházi irányzatokat képviselő előadások (hivatásos vagy amatőr színházi társulat előadása, annak hiányában gyermek- vagy diákszínjátszó csoportok előadásainak) megtekintése.</p> <p>Előadások elemzése az élmények befogadását elősegítő dramatikus tevékenységformákkal.</p> <p>A színészi, rendezői, dramaturgiai és egyéb tervezői munka alapszintű elemzése.</p> <p>Színház- és drámaelméleti ismeretek megalapozása a látott előadásokhoz kapcsolódóan (pl. a drámai műnem jellegzetességei, dramaturgiai alapfogalmak, a színházművészet összművészeti sajátosságai).</p> <p>Egyszerűbb tánc- és mozgásszínházi műfajok felismerése.</p>		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	<p>Dramaturgiára, scenikára, színészi játékokra vonatkozó legfontosabb alapfogalmak a szaktanár választása szerint.</p>	

Tematikai egység	SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET	4 óra
JAVASLAT	<p>Az előző témakörökben tárgyalt ismeretek elmélyítése, a más művészeti ágakhoz köthető kapcsolódási pontok felismerése, értelmezése.</p>	

Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK MÉRÉSE	1 óra
JAVASLAT	<p>A tanár által meghatározott formában, a tanulókkal egyeztetve.</p>	
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	<p>A tanulók képessé válnak a pontos önkifejezésre, a mások előtti megnyilatkozásra és együttműködésre.</p> <p>Növekvő intenzitással és mélységgel vesznek részt szerepjátékokban, csoportos improvizációkban.</p> <p>Tudatosan és kreatívan alkalmazzák a megismert munkaformákat.</p> <p>Képessé válnak a megismert dramaturgiai fogalomkészlet használatára.</p> <p>Képesek színházi előadások dramatikus eszközökkel történő feldolgozására.</p>	

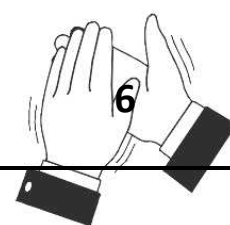
10. évfolyam

Éves óraszám: 36, heti óraszám: 1 óra.

Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK MÉRÉSE	1 óra
JAVASLAT	A tanár által meghatározott formában, a tanulókkal egyeztetve.	

Tematikai egység	CSOPORTOS JÁTÉK ÉS MEGJELENÍTÉS	4 óra
Előzetes tudás	<p>A tanulók önkifejezési készségének fejlesztése, megnyilatkozásaik bátorítása, együttműködésük erősítése.</p> <p>A kommunikációkülönböző típusainak ismerete és a szituációhoz illő használata.</p>	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	<p>A figyelemtartás idejének növelése, figyelemmegosztás fejlesztése.</p> <p>Ön- és társismeret érzékenyítése.</p> <p>Stílusok jellemzőinek megismerése, beszédstílusok alkalmazása.</p> <p>Mozgásstílusok felismerése, ábrázolása.</p> <p>A tanulók egyéni fejlődésének elősegítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>A figyelemmegosztás fejlesztésére irányuló gyakorlatok.</p> <p>A figyelemtartás idejének növelésére irányuló gyakorlatok. Összetett memóriagyakorlatok.</p> <p>Ön- és társismeret fejlesztése, a megismerő, felismerő képesség fejlesztése.</p> <p>Összetett kommunikációs és beszédfejlesztő gyakorlatok.</p> <p>A tánc- és mozgásszínházi technikák alapjai.</p> <p>Fizikai koncentrációt, testtudatot fejlesztő gyakorlatok.</p> <p>Csoportos együttműködést igénylő mozgásgyakorlatok.</p>		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	Stílus, karakter, harmónia-diszharmónia, fokozás.	

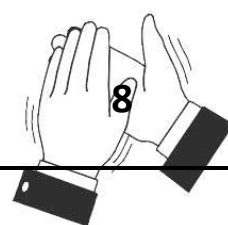

Tematikai egység	RÖGTÖNZÉS ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS		4 óra
Előzetes tudás	A megismert munkaformák tudatos és kreatív alkalmazása. A dramatikus tevékenységek elemző megbeszélése, önálló véleményalkotás		
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	Különböző konkrét és metaforikus kifejezésformák alkalmazása improvizációkban. Stílusok alkalmazása saját megjelenítések során. Történetek megjelenítése mozgásokkal, mozgásos improvizációval.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények			
<p>Improvizáció a megismert kifejezési formák összefűzésével és/vagy alkalmazásával. Különböző konkrét és metaforikus kifejezőeszközök tudatos alkalmazása dramatikus tevékenységek során.</p> <p>Improvizáció a megismert színházi stílusok elemeinek alkalmazásával (pl. realista, jelzéses, túlzó játéktípus eszközeinek alkalmazásával).</p> <p>Mozgássor tervezése, mozgásos improvizáció.</p> <p>Gyakorlatok a konkrét és stilizált mozdulatok közötti különbség érzékeltetésére.</p> <p>A csoport vagy a szaktanár választása szerint produkációs tevékenység (pl. egyéni vagy közös daléneklés, versek, drámai művek vagy epikai művek egyéni vagy csoportos előadása, szerkesztett játékok színrevitele).</p> <p>Közreműködés egyéb produkációs munkában (pl. scenika, zene, hangtechnika, dramaturgia, képi rögzítés).</p>			
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	Realista, a jelzéses és a túlzó játéktípus, metaforikus kifejezőeszközök, konkrét és stilizált mozgás.		

Tematikai egység	A DRÁMA ÉS A SZÍNHÁZ FORMANYELVÉNEK TANULMÁNYOZÁSA		7 óra
Előzetes tudás	Különböző színházi korszakok, stílusok és műfajok felismerése és jellegzetességeik megfogalmazása. A színház és dráma jellemző műfaji jegyeinek azonosítása. Alapszintű dramaturgiai fogalomkészlet használata.		
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	Színházi műfajok és stílusok tanulmányozása. Ismerkedés a különböző színházi irányzatokat képviselő előadások sajátosságaival.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények			
<p>Színházi műfajok és stílusok tanulmányozása: a történeti műfajok és napjaink színházi műfajai; az egyes színházi stílusok jellemző jegyeinek, kifejezőeszközeinek felismerése a látott előadásokban.</p> <p>Ismerkedés a különböző színházi irányzatokat képviselő előadások sajátosságaival.</p>			
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	Színházi műfajok (pl. komédia, tragédia, bohózat), zenés, mozgás- és táncszínházi műfajok, posztmodern.		

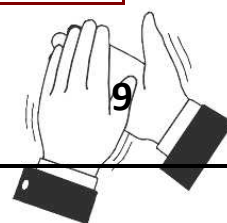
Tematikai egység	TÖRTÉNETEK FELDOLGOZÁSA		7 óra
Előzetes tudás	Érdeklődés felkeltése a kultúrtörténet, történelem iránt. Dramatikus eszközök tudatos alkalmazása események, művészeti alkotások feldolgozásában, megjelenítésében.		
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	Színházi stílusok alkalmazása improvizációkban. Történetek megjelenítése különféle színházi formanyelveken.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények			
<p>Improvizációk különféle színházi stílusok elemeinek alkalmazásával. Történetek megjelenítése megközelítése a megismert színházi eszközökkel. Különböző művészeti ágakhoz tartozó művészeti alkotások (pl. irodalmi művek, festmények, szobrok, zeneművek, filmek, fényképek vagy azok részleteinek) megközelítése a megismert színházi eszközökkel. Mozgásos improvizációk zene, szituáció, téma, szöveg vagy vizuális elemek felhasználásával.</p>			
Kulcsfogalmak fogalmak	A szaktanár választása szerint.		

Tematikai egység	MEGISMERŐ- ÉS BEFOGADÓKÉPESSÉG	8 óra
Előzetes tudás	Színházi előadások elemzése színházi fogalmak alkalmazásával. Előadások dramatikus eszközökkel történő feldolgozása.	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	Színház- és drámatörténeti, színház- és drámaelméleti ismeretek a szaktanár döntése szerinti mennyiségben, a választott érettségi vizsgára való felkészülés függvényében. Tájékozottság kialakítása egyes kortársszínházi irányzatok területén. A társművészetek szerepe a kortárs színházi előadásokban. A színház ösztönművészeti jellegének megismerése. Egyes tánc- és mozgásszínházi formák ismerete.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>Színház- és drámatörténeti, színház- és drámaelméleti ismeretek a szaktanár döntése szerint, pl.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A színház rituális gyökerei. – Az ókori dráma és színház (javasolt: pl. <i>Szophoklész, Plautus</i>). – Az angol reneszánsz dráma és színház, Shakespeare dramaturgiája (javasolt pl. <i>Rómeó és Júlia, Szentivánéji álom, Hamlet</i>). – A francia klasszicizmus drámája és színháza, Molière dramaturgiája, a jellem- és a helyzetkomikum (javasolt pl. <i>A fősvény, Tartuffe</i>). <p>Ismerkedés napjaink világszínházi törekvéseivel. Ösztönművészeti sajátosságok; a művészeti ágak viszonya a látott előadásban. Különböző kortársszínházi irányzatokat képviselő előadások (hivatásos vagy amatőr színházi társulat előadása, annak hiányában gyermek- vagy diákszínházi csoportok előadásainak) megtekintése. Előadások elemzése. Tánc- és mozgásszínházi előadások megtekintése.</p>		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	A szaktanár döntése szerinti színház- és drámatörténeti, színház- és drámaelméleti alapfogalmak: pl. hármas egység, tragikum, helyzet- és jellemkomikum.	

Tematikai egység	SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET	4 óra
JAVASLAT	Az előző témakörökben tárgyalt ismeretek elmélyítése, a más művészeti ágakhoz köthető kapcsolódási pontok felismerése, értelmezése.	

Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK A MÉRÉSE	1 óra
JAVASLAT	A tanár által meghatározott formában, a tanulókkal egyeztetve.	
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	<p>Ön- és társismeret fejlődése. Egyes színházi műfajok, és stílusok jellemzőinek ismerete. Egyes tánc- és mozgásszínházi formák ismerete. Tájékozottság egyes kortársszínházi irányzatok területén. A szaktanár és a csoport döntése szerint részvétel alkotói tevékenységben. A szaktanár döntése szerinti színház- és drámaelméleti, színház- és drámatörténeti ismeretek elsajátítása.</p>	

11. évfolyam

Éves óraszám: 36, heti óraszám: 1 óra.

Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK MÉRÉSE	1 óra
JAVASLAT	A tanár által meghatározott formában, a tanulókkal egyeztetve.	

Tematikai egység	SZÍNHÁZ- ÉS DRÁMAELMÉLET	7 óra
Előzetes tudás	Színházi műfajok és stílusok tanulmányozása. Ismerkedés a különböző színházi irányzatokat képviselő előadások sajátosságaival.	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	<p>A színházművészet és a dráma szaknyelvének (esztétikai, dramaturgiai, illetve irodalom- és színházelméleti fogalmak) értő alkalmazása.</p> <p>Művészeti alkotások (pl.: drámairodalom, színházi előadások élőben és felvételtől) értő elemzése. A műnemek, a műfajok általános jellemzői alapján történő összehasonlítási képesség kialakítása. A dráma és a színházművészet kapcsolatrendszerének ismerete.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények

Színház- és drámaelméleti ismeretek:

- A drámai műnem sajátosságai.
- A dráma szerkezeti felépítése.
- Dramaturgiai és színházelméleti alapfogalmak.
- A színházművészet mint ösztönművészet sajátosságai (a különböző művészeti ágak eszközeinek használata, az előadás vizuális és akusztikus eszközei).
- Színházi műfajok.
- Színházi szakmák (pl. a színész, a rendező, a dramaturg, a scenikus, a koreográfus és alkotótársaik művészete, az előadás létrehozásához szükséges színházi mesterségek).
- Az egyes színházi stílusok jellemző jegyeinek felismerése.
- Különböző színházi irányzatokat képviselő előadások megtekintése. A látott előadások értő elemzése.

KULCSFOGALMAK FOGALMAK

Dialógus, monológ, konfliktus, feszültség, fordulat, késleltetés, jelenet, kép, szín, felvonás, szerkezet, történet, cselekmény, szituáció, szerep, színpadi tér és színpadi idő, katarzisz, tragédia, komédia, realista színjáték, zenés színház, tánc- és mozgásszínház.

Tematikai egység	SZÍNHÁZ- ÉS DRÁMATÖRTÉNET	8 óra
Előzetes tudás	<p>Színház- és drámatörténeti, színház- és drámaelméleti ismeretek a szaktanár döntése szerinti mennyiségben, a választott érettségi vizsgára való felkészülés függvényében.</p> <p>Tájékozottság kialakítása egyes kortárszínházi irányzatok területén.</p> <p>A társművészetek szerepe a kortárs színházi előadásokban.</p> <p>A színház összművészeti jellegének megismerése.</p> <p>Egyes tánc- és mozgásszínházi formák ismerete.</p>	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	<p>A színházművészet és a dráma szaknyelvének értő alkalmazása.</p> <p>Színházi és drámai alkotások (pl.: drámairodalom, színházi előadások élőben, felvételről, képről) értő elemzése.</p> <p>A dráma- és színháztörténeti korszakok jelentős alkotóinak, alkotásainak megismerése.</p> <p>A különböző korszakok általános jellemzői alapján történő összehasonlítási képesség kialakítása.</p> <p>A dráma és a színjáték műfaji sajátosságainak vizsgálata és elhelyezése a dráma- és színháztörténet korszakaiban.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>Egyes színház- és drámatörténeti események, korszakok, alkotók, alkotások feldolgozása a szaktanár döntése szerint az alábbi témakörök alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A XIX–XX. századi magyar színház és dráma: egy-egy korszakalkotó színházi műhely (javasolt pl. Nemzeti Színház), néhány kiemelkedő drámaíró és műveik (javasolt: pl. Katona József, Vörösmarty Mihály, Madách Imre, Molnár Ferenc, Örkény István), néhány jelentős színész, rendező (javasolt pl. Hevesi Sándor). – Realizmus és naturalizmus, Ibsen és az analitikus dráma. – Csehov és Sztanyiszlavszkij: a lélektani realizmus, a csehovi dramaturgia. – Brecht színháza és drámái: az epikus szerkezet, elidegenítési effektusok. – A XX. század meghatározó színházi irányzatai, jelentős drámaírói: egy-egy meghatározó színházi irányzat és korszakalkotó színházi műhely, néhány jelentős színész, rendező és kiemelkedő drámaíró és művei. Napjaink legfontosabb színházi irányzatai és a kortárs drámairodalom. 		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	Romantika, realizmus és naturalizmus, elidegenítési effektus, abszurd, groteszk.	

Tematikai egység	Drámajáték és improvizáció	7 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A drámajátékos tevékenységek tudatos használata, céljuk, fejlesztési feladataik ismerete. Részvétel csoportos tevékenységekben, irányító és irányított helyzetben. Részvétel a dramatikus tevékenységek elemző megbeszélésében, önálló vélemény kialakítása és megfogalmazása. Színházi stílusok alkalmazása improvizációkban. Különböző konkrét és metaforikus kifejezésformák alkalmazása improvizációkban.</p>	
<p>A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok</p>	<p>A kommunikációs képesség, a hétköznapi és a művészi önkifejezés fejlesztése. Helyzetfelismerő, alkalmazkodó és rögtönző képesség fejlesztése. Színház- és drámaelméleti ismeretek alkalmazása gyakorlati tevékenységben. A karakter- és stílussteremtési képesség, a térérzékelés, mozgásos ügyesség és ritmusérzék fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		
<p>Részvétel az ismeretek feldolgozását és az alkotó tevékenységet segítő dramatikus tevékenységekben <u>(a szaktanár választása szerint):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az alkalmazott dramatikus tevékenységek (drámajáték, kreatív gyakorlatok, improvizáció, tanítási dráma stb.) különböző fajtáinak, eszközeinek, alkalmazási céljainak megismerése. – Fejlesztő és szinten tartó beszédgyakorlatok. – Koncentrációs, bemelegítő és lazítógyakorlatok. – Helyzetgyakorlatok. – Ritmusgyakorlatok. – Ön- és társismereti gyakorlatok. <p>Improvizáció</p> <ul style="list-style-type: none"> – Improvizáció a tanár által megadott téma vagy fogalom, cselekményváz (jelenetváz) alapján. – Improvizáció a megismert kifejezési formák összefűzésével, valamint színházi stílusok elemeinek alkalmazásával. – Mozgásos improvizáció tánc- illetve mozgásszínházi technikák alkalmazásával. <p>A tánc- és mozgásszínházi technikák alkalmazása</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szituáció megfogalmazása állóképben és mozdulatsorral. – Történet szerkesztése és megjelenítése mozdulatsorral. 		
<p>KULCSFOGALMAK FOGALMAK</p>	<p>Stílus, karakter, párhuzam, ellentét, sűrítés, harmónia-diszharmonia, fokozás, tér.</p>	

Tematikai egység	ALAPSZINTŰ SZÍNHÁZI ALKOTÓMUNKA	8 óra
Előzetes tudás	Az elsajátított dramatikus eszköztár felhasználása dramatikus és színházi jellegű tevékenységek során.	
A tantárgyhoz (műveltségterülethez) kapcsolható fejlesztési feladatok	A koncentrált csapatmunka, az együttműködés fejlesztése. Tudatos és irányított kifejezőképesség. A karakter- és stílusértékelési képesség, a térérzékelés, a mozgásos ügyesség és ritmusérzék. A beszédképesség, hallás és hangképzés fejlesztése. Lírai, epikai, drámai művek előadásához szükséges elemzési ismeretek.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
<p>Az alábbi tevékenységek közül válogatva a <u>szaktanár és/vagy a tanulók döntése</u> szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vers-, próza- és monológmondás <ul style="list-style-type: none"> – A színpadi beszéd alapvető kritériumainak ismerete és alkalmazása. – Egy-egy vers, próza vagy drámai monológ értelmezése, memorizálása, bemutatása. • Egyéni vagy közös daléneklés <ul style="list-style-type: none"> – Egy-egy dal értelmezése, memorizálása, bemutatása. • Szerkesztett játék <ul style="list-style-type: none"> – Szerkesztett játék létrehozása, bemutatása. – Jelenet, jelenetsor, előadás tervezése, kivitelezése a különböző színházi, bábszínházi, zenés, illetve tánc- és mozgásszínházi formák alkalmazásával. • Alkotó közreműködés színházi előadás létrehozásában, bemutatásában. • Közreműködés a színházi előadás egyéb produkciós munkáiban (szcenika, zene, hangtechnika, dramaturgia, koreográfia, képi rögzítés stb.). 		
KULCSFOGALMAK FOGALMAK	Előadóművészet, vers- és monológmondás, szerkesztett játék, ünnepi műsor, diákszínházi előadás.	

Tematikai egység	SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET	4 óra
JAVASLAT	Az előző témakörökben tárgyalt ismeretek elmélyítése, a más művészeti ágakhoz köthető kapcsolódási pontok felismerése, értelmezése.	

Tematikai egység	A TANULÓK TELJESÍTMÉNYÉNEK A MÉRÉSE	1 óra
JAVASLAT	A tanár által meghatározott formában, a tanulókkal egyeztetve.	
 <p data-bbox="188 707 443 815">A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén</p>	<p data-bbox="459 400 1023 434">A tanuló reális önismerettel rendelkezik.</p> <p data-bbox="459 439 1386 510">Kommunikációs tevékenysége tudatos mind a hétköznapi, mind a művészi önkifejezés során.</p> <p data-bbox="459 515 1307 548">Képes a koncentrált, önálló tevékenységre és csapatmunkára.</p> <p data-bbox="459 553 1350 586">Gondolkodásmódja alkalmas az alapszintű alkotótevékenységre.</p> <p data-bbox="459 591 1386 692">Ismeri a színházi és drámai formanyelv és dramaturgia alapjait, a korszakalkotó drámaírókat, illetve műveiket, és képes azok értő befogadására.</p> <p data-bbox="459 696 1386 768">Ismeri a színháztörténet jelentős alkotásait és alkotóit, képes azok értő befogadására.</p> <p data-bbox="459 772 940 806">Nyitott a különböző művészetekre.</p> <p data-bbox="459 810 1386 911">Aktívan részt vesz az alapszintű alkotói tevékenységben, alkalmazza az elsajátított képességeket és ismereteket az érettségi vizsgán és a mindennapokban.</p>	

**KAPCSOLÓDÁSI PONTOK TÉMAKÖRÖNKÉNT
(MINDEN ÉVFOLYAMON)**

SZÍNHÁZ- ÉS DRÁMAELMÉLET

Magyar nyelv és irodalom:

Irodalomelméleti alapfogalmak, műfajelmélet, a műalkotások elemzésének lehetőségei és módszerei.

Etika:

Társadalmi normakövetés, érték, kötelesség, érdeklődés, áldozat, kritika.

Vizuális kultúra:

A vizuális közlés színpadi eszközei.

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:

Adott színház és drámatörténeti korok történelmi korhoz való kapcsolása.

Magyar nyelv és irodalom:

Irodalomelméleti alapfogalmak, műfajelmélet, a műalkotások elemzésének lehetőségei és módszerei.

Természetismeret: Földrajzi adottságok, lehetőségek egy-egy színdarab során.

SZÍNHÁZ- ÉS DRÁMATÖRTÉNET

Magyar nyelv és irodalom:

Művelődés- és irodalomtörténeti tájékozódás, szerzők és művek: az ókor, a reneszánsz, a klasszicizmus, a romantika és a realizmus alkotói és alkotásai. Törekvések a műnemek és a műfajok közötti kapcsolatok megértésére.

A XX. századi, illetve a kortárs magyar és világirodalom.

A műfaji konvenció jelentéshordozó szerepének bemutatása.

Vizuális kultúra:

A vizuális nyelv eszközeinek színpadi értelmezése; művészettörténeti korszakok, korstílusok, stílusirányzatok.

Európán kívüli kultúrák művészete, történelmi, kultúrtörténeti összefüggések, barangolás a bibliai tájakon.

Kortárs művészeti alkotások elemző feldolgozása

Etika:

Az irodalmi és a hétköznapi hősök párhuzamai, magatartásminták, érzelmi tartalmak, erkölcsi dilemmák és választások.

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:

Hagyományos társadalmi/közösségi szerepek, a családi viszonyok ábrázolása a műalkotásokban.

Adott színház és drámatörténeti korok történelmi korhoz való kapcsolása.

Mozgóképkultúra és médiaismeret:

Színpadi művek és azok filmes változatának technikai megjelenítése.

DRÁMAJÁTÉK ÉS IMPROVIZÁCIÓ

Magyar nyelv és irodalom:

Kommunikációs és stilisztikai gyakorlatok.

Különböző stílusok és stílusrétegek felismerésének gyakorlása különböző rendeltetésű szövegekben. Improvizáció az irodalomban, zenében, képzőművészetben, stb.

A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtés és kifejezőmód biztonságos alkalmazása. A nyelv több szempontú megközelítése (a nyelv, mint jelrendszer, nyelv és gondolkodás, nyelv és cselekvés, nyelv és kreativitás).

Testnevelés és sport:

A tanulók testi, motoros, lelki, érzelmi és szociális fejlesztése, a játék- és sportkultúrában való jártasság, relaxáció.

Ének-zene:

A ritmus szervező ereje, a zene és a mozgás élményt erősítő összekapcsolása, az önkifejezés és az egymásra figyelés harmóniája.

Vizuális kultúra:

A kreativitás működtetése, illetve fejlesztése. Esztétikai alapfogalmak.

Mozgóképkultúra és médiaismeret:

Médiatudatosságra nevelés alapjai, az információ forrása, jellege.

A kritikai képesség fejlesztése, a médiatartalmak tudatos megválasztása.

Életvitel és gyakorlat:

Elkötelezettség fejlesztése a feladatok, tevékenységek elvégzésében, feladatvállalás mások és a közösség érdekében is.

SZÍNHÁZI ALKOTÓMUNKA

Magyar nyelv és irodalom:

Irodalmi alkotások értelmezése és értő tolmácsolása. Epikus és drámai történetmondás.

Ének-zene:

A különböző korok dalainak értő tolmácsolása.

Vizuális kultúra:

A látható világ jelenségeinek értelmezése, valamint a sajátos képi közlések, vizuális művészeti alkotások mélyebb átélése, értelmezése.

Mozgóképkultúra és médiaismeret:

A vizuális hatáskeltés eszközeinek ismerete.

Testnevelés és sport:

Rendszeres fizikai aktivitás, a mozgáskészség fejlesztése, igény az egészséges és esztétikus test iránt, biomechanikailag helyes testtartás.

